

Genel Seçim Sonrası Türkiye Değerlendirmesi

Doç.Dr. *Gökhan*
GÜNAYDIN

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ - CHP GRUP BAŞKANVEKİLİ

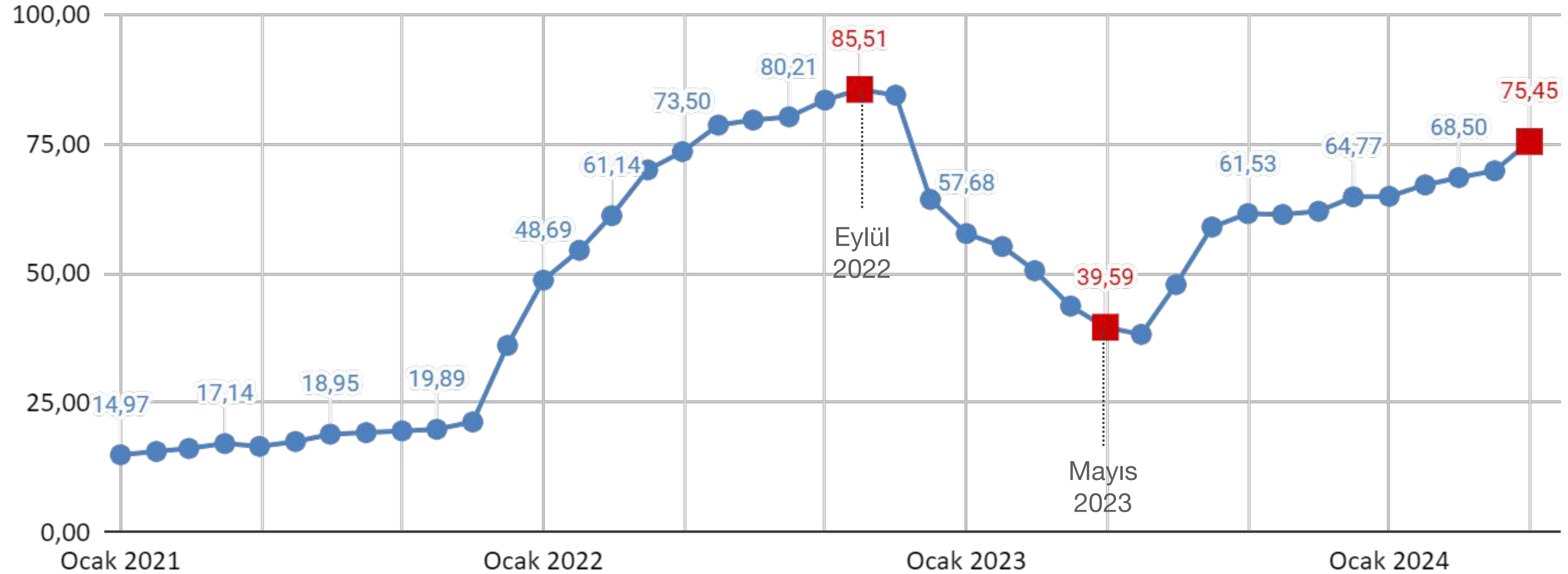
Enflasyon

Enflasyon

Eylül 2022'de %85'e çıkan enflasyon seçim ayı yaklaşırken %39'a kadar düşürülmüştür.

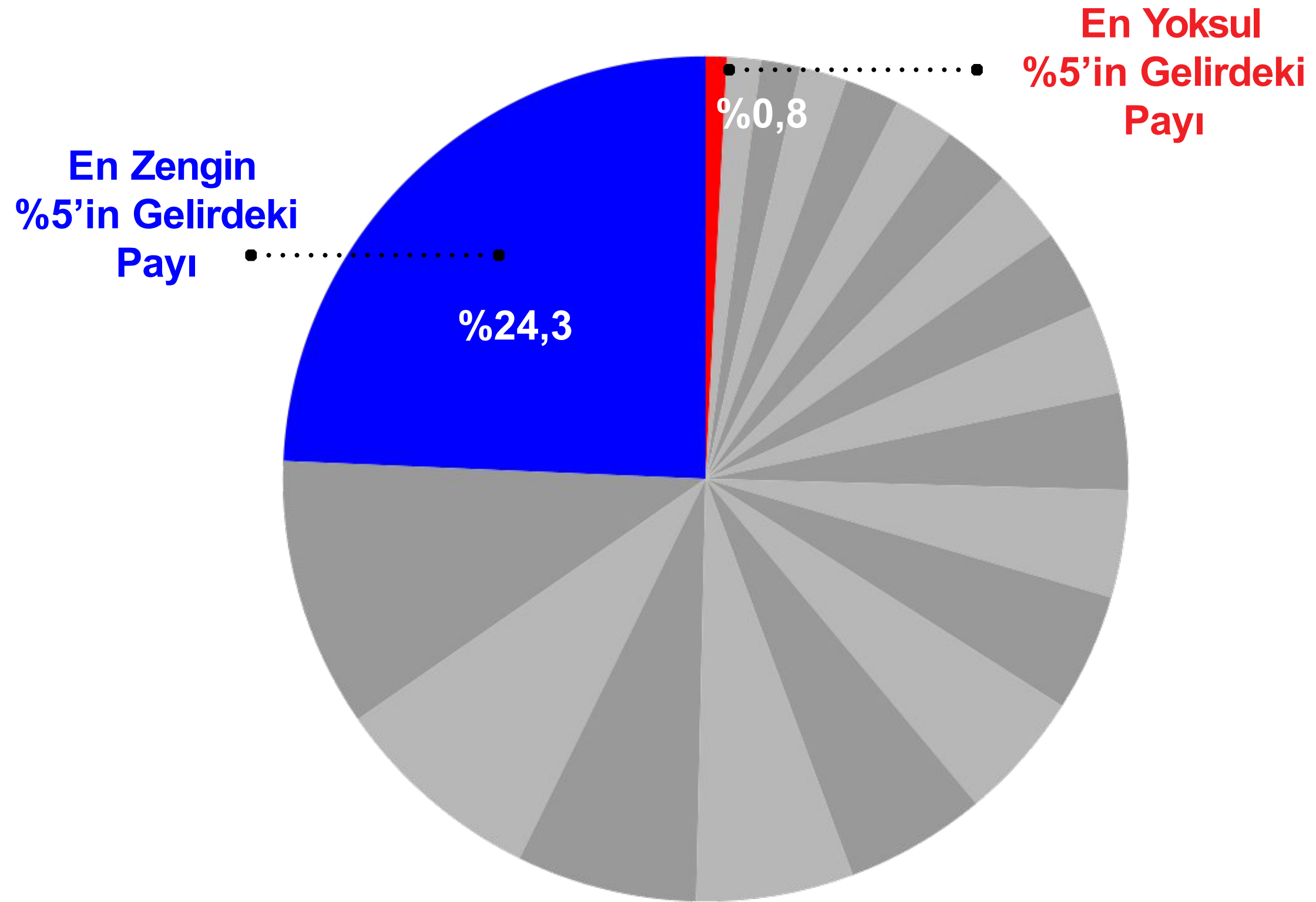
Genel seçim sonrası tekrar %75'e kadar çıkmıştır.

TÜFE Yıllık Değişim Oranları (TÜİK) (Bir önceki yılın aynı ayına göre)

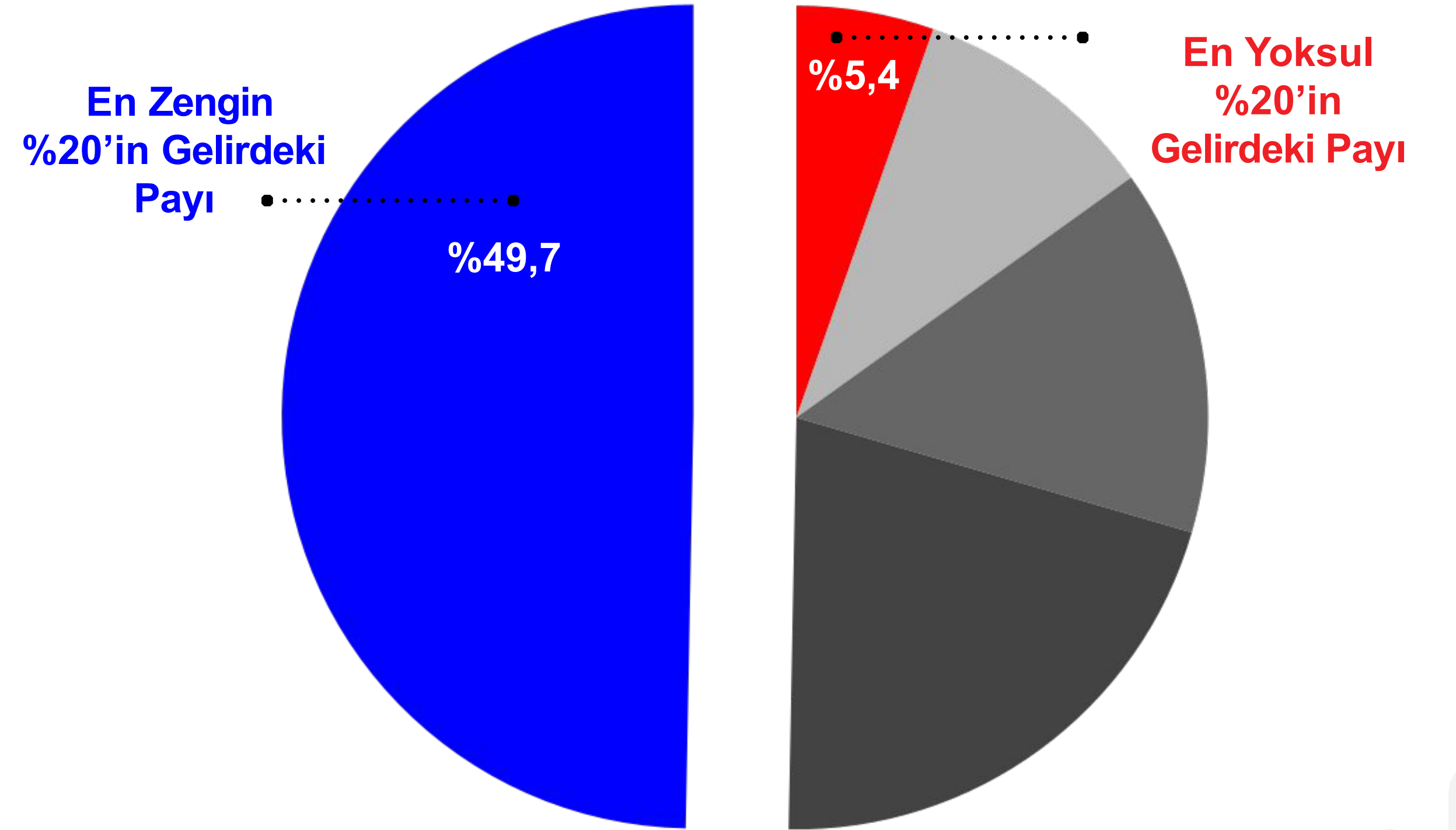

Gelir Adaletsizliği

Tüm gelirin 4'te 1'i en zengin %5'e gidiyor.

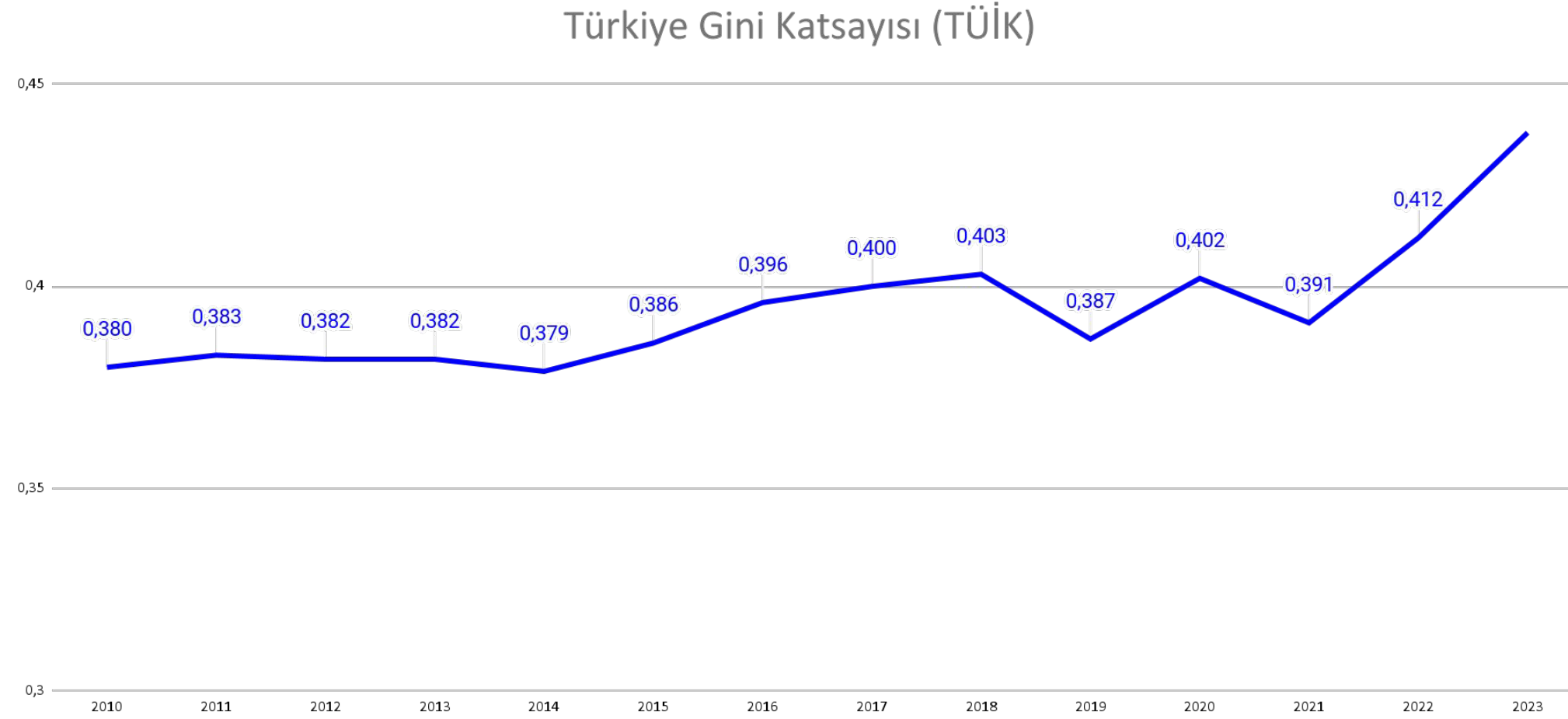

En zengin %20 tüm gelirin yarısına sahiptir.

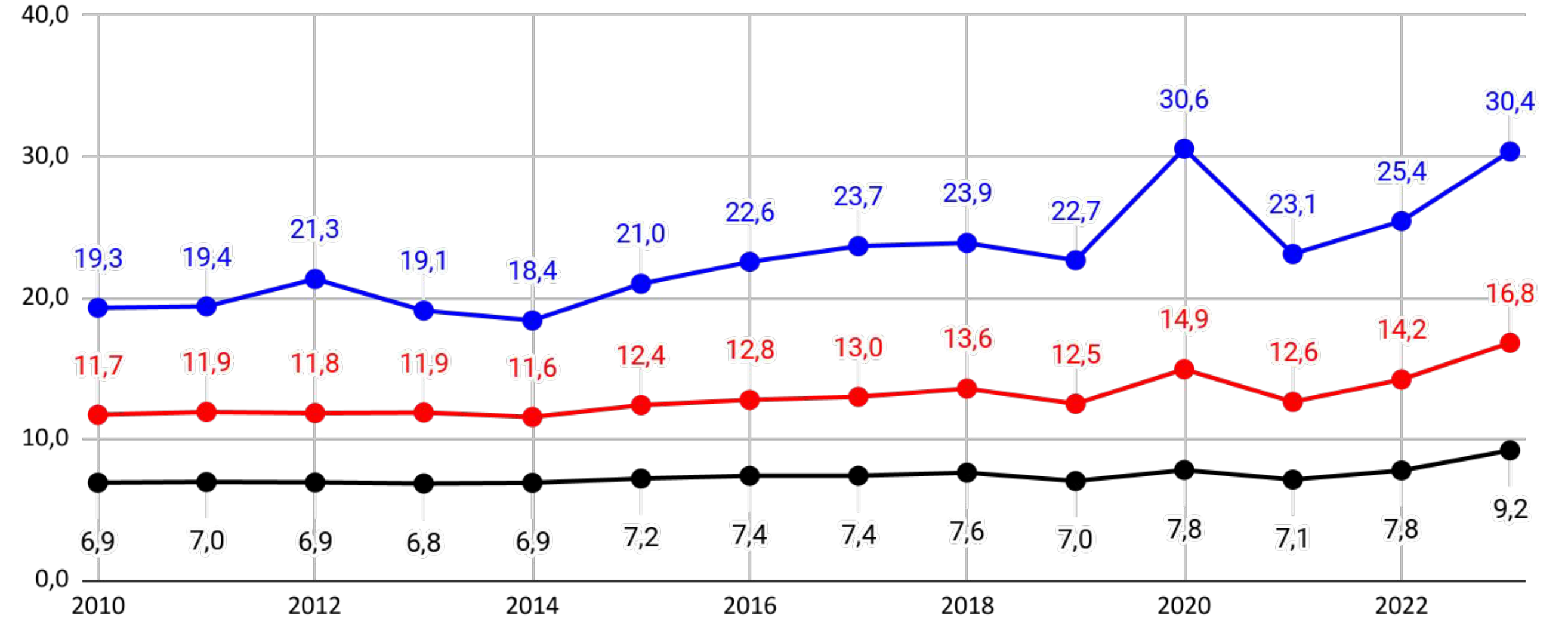
Gelir Adaletsizliği

2023 yılı Türkiye'de son 20 yılda
gelir dağılımının en fazla
bozulduğu yıl oldu.

En Zengin %5'lik kesim en yoksul
%5'lik kesimin gelirinin 30 katına
çıkmıştır.

En Zenginle En Yoksulun Gelirlerinin Oranı (%20, %10 ve %5'lik Sıralı Gruplarla)

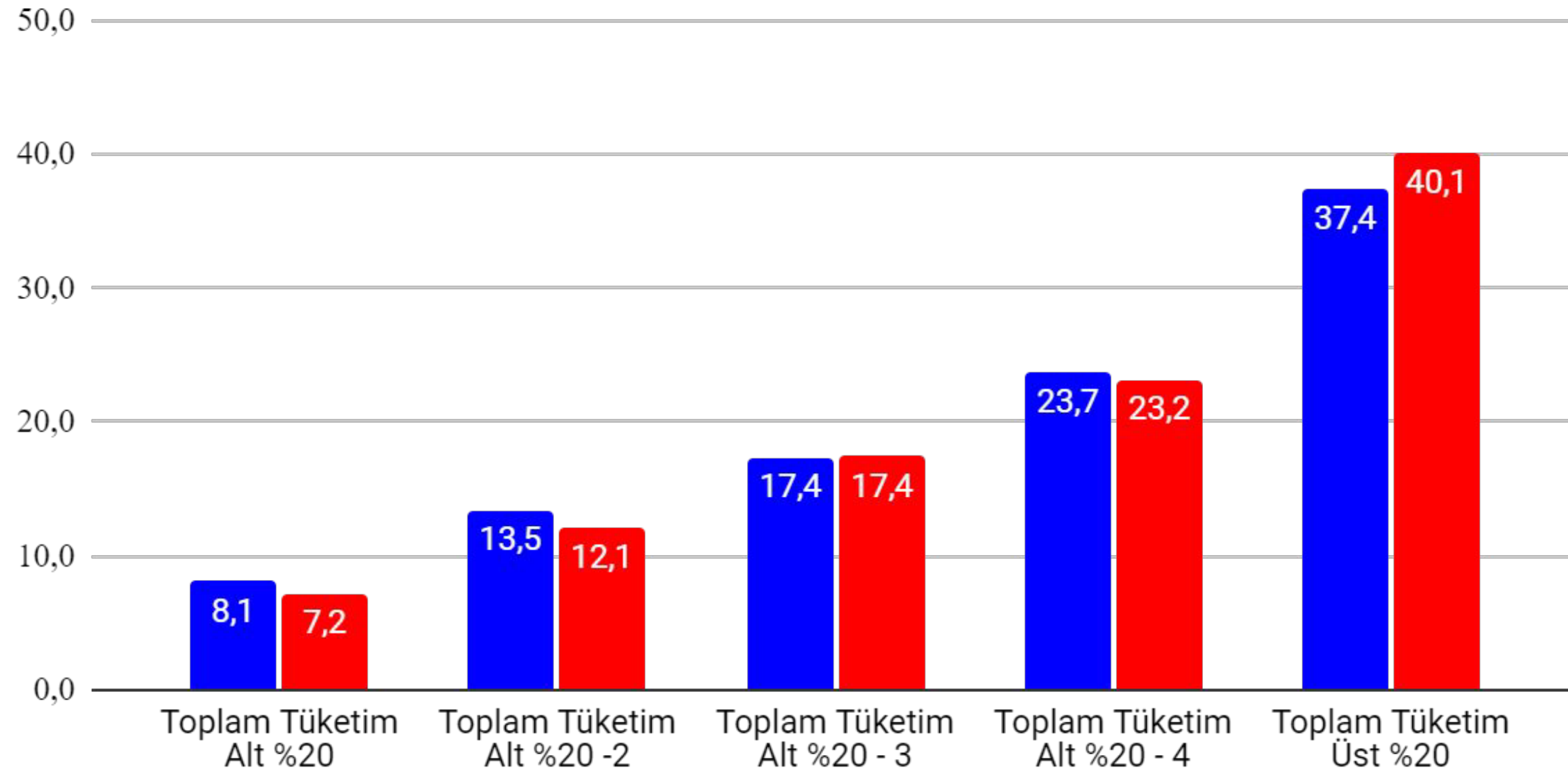
● En Zengin %20 / En Yoksul %20 ● En Zengin %10 / En Yoksul %10 ● En Zengin %5 / En Yoksul %5

Gelir Adaletsizliği

2023 yılı Türkiye'de son 20 yılda
gelir dağılımının en fazla
bozulduğu yıl oldu.

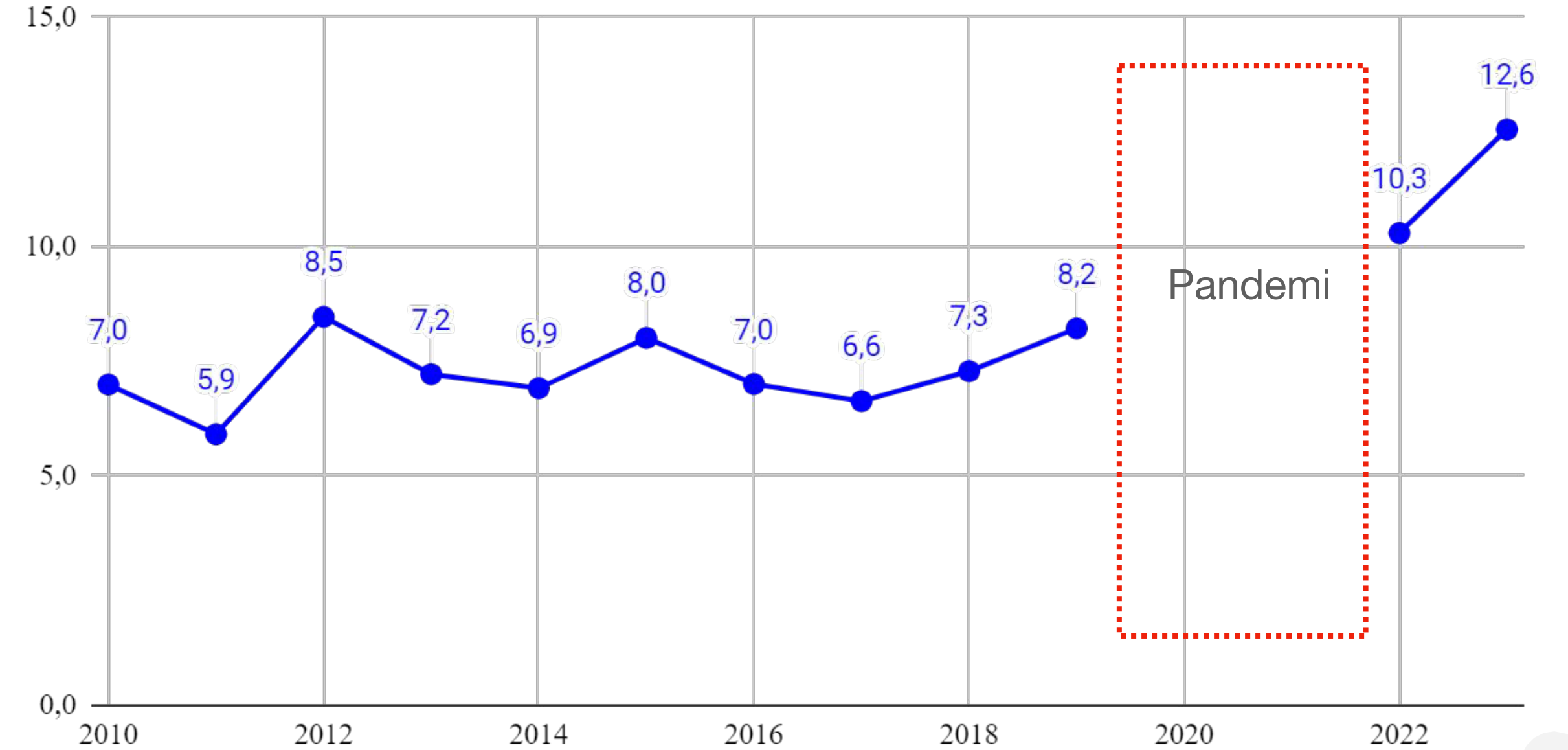
Toplam Tüketim Alt Grupları Dağılımı

■ 2022 ■ 2023

En Zengin %5'lik kesim en yoksul
%5'lik kesimin gelirinin 30 katına
çıkmıştır.

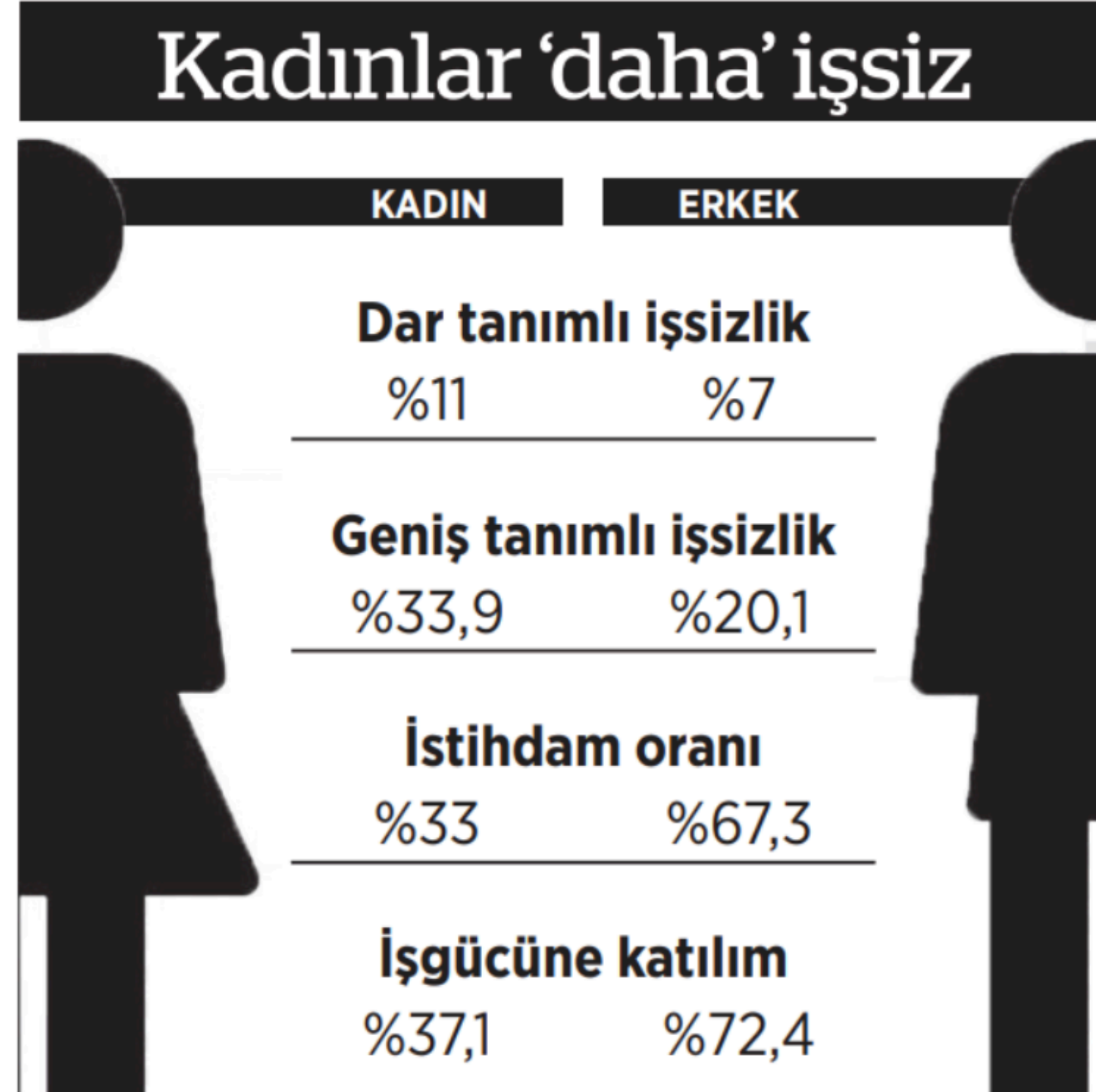
Restoran Tüketim Üst %20'nin Restoran Tüketim Alt %20'ye Oranı

2020 ve 2021 yıllarında pandemi sebebiyle TÜİK anket yapamadığı için değer bulunmamaktadır.

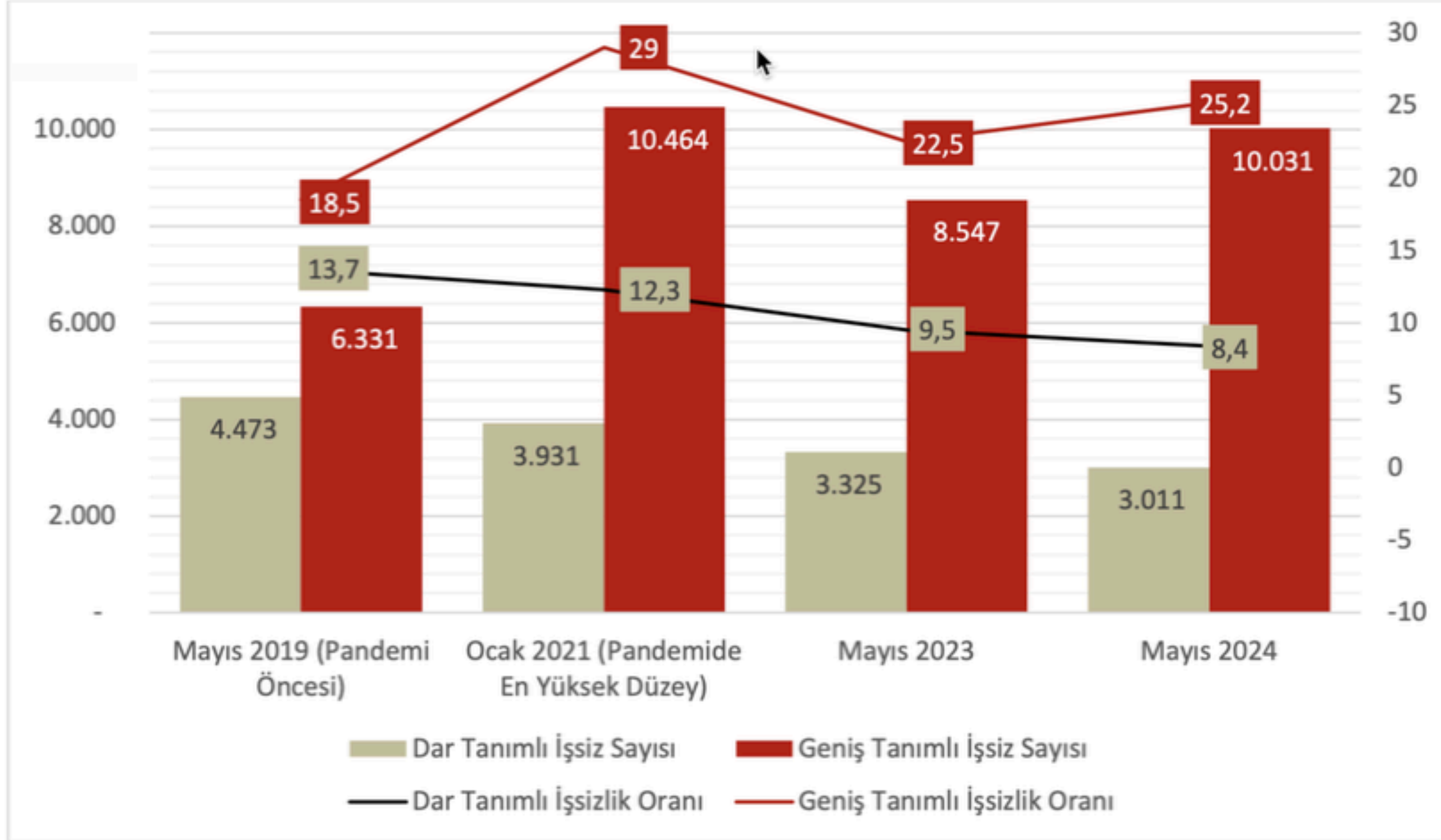
İstihdam

- Geniş tanımlı işsizlik oranı Nisan 2024'te yüzde 25,2 oldu
- Zamana bağlı eksik istihdamda artış devam ediyor
- Zamana bağlı eksik istihdam bir yılda 1 milyon 39 bin kişi arttı
- Geniş tanımlı kadın işsizliği yüzde 33,9!

İstihdam

**Grafik 1: Dar ve Geniş Tanımlı İşsiz Sayıları ile İşsizlik Oranları
(Mayıs 2019-Mayıs 2023-Mayıs 2024) (Bin) (Yüzde)**

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Mayıs 2024. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

İstihdam

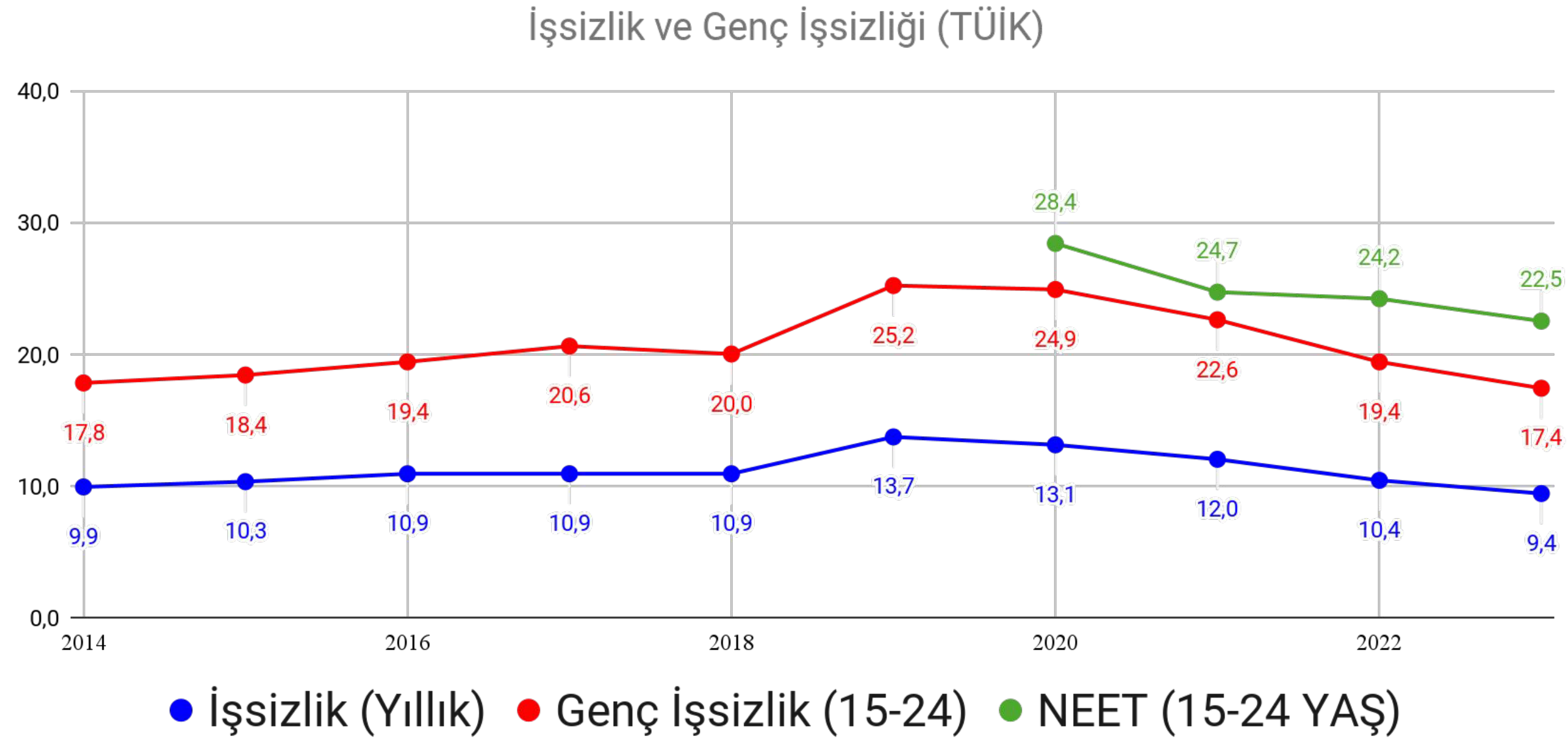
**Tablo 1: Geniş Tanımlı İşsizlerin Sayısı ve Bileşenlerine Göre Dağılımı
(Mayıs 2014-Mayıs 2023-Mayıs 2024) (Bin) (Yüzde)**

	MAYIS 2014	MAYIS 2023	MAYIS 2024	10 YILLIK ARTIŞ	YILLIK ARTIŞ
DAR TANIMLI İŞSİZ SAYISI	2.758	3.325	3.011	253	-314
ZAMANA BAĞLI EKSİK İSTİHDAM	653	2.202	3.241	2.588	1.039
POTANSİYEL İŞGÜCÜ	1.914	3.021	3.779	1.865	758
GENİŞ TANIMLI İŞSİZ SAYISI	5.324	8.547	10.031	4.707	1.484

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı İşgücü Araştırması, Mayıs 2024. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

İstihdam

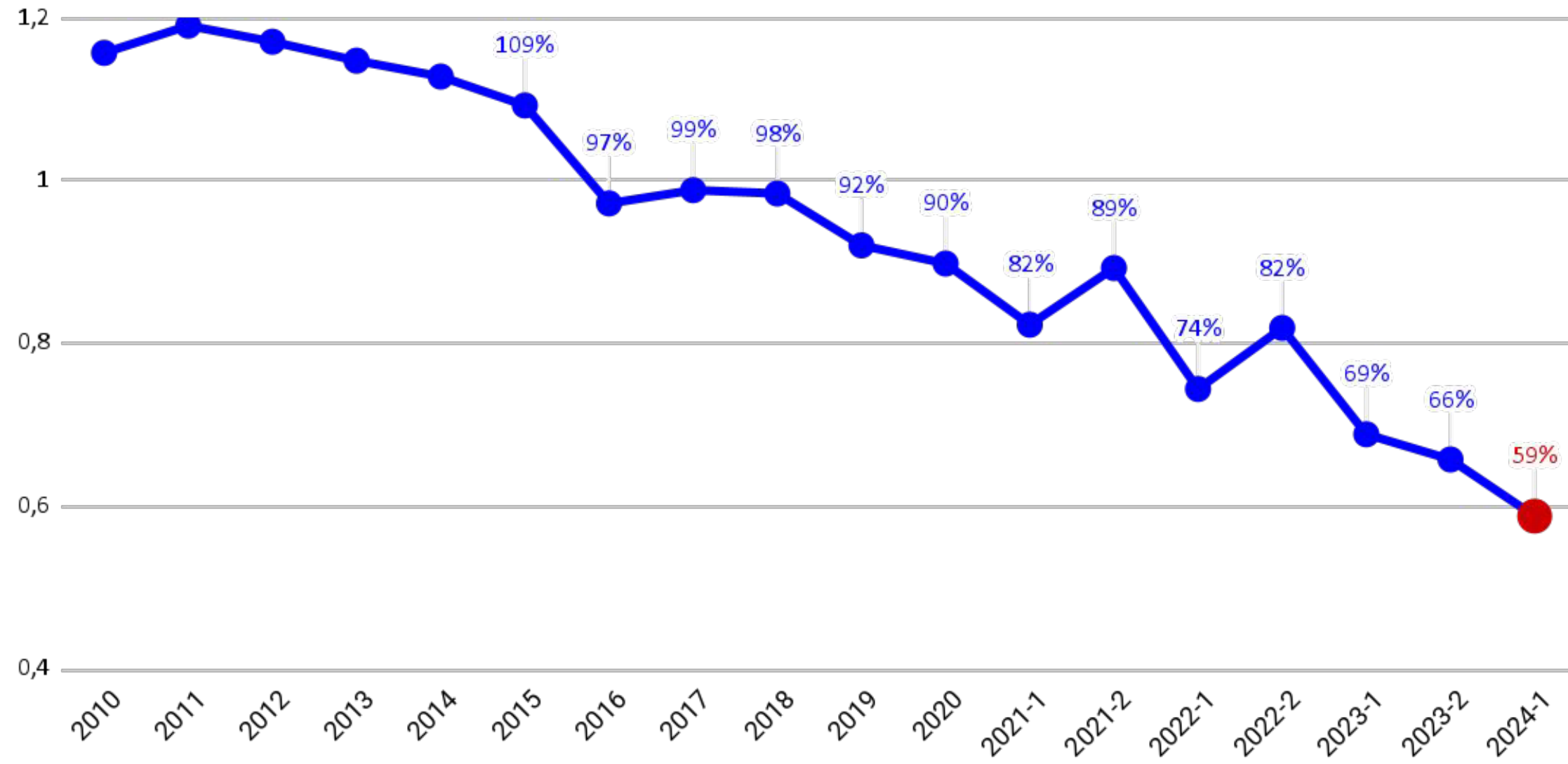
**Yaklaşık 4 gençten biri
ne eğitimde ne istihdamdadır.**

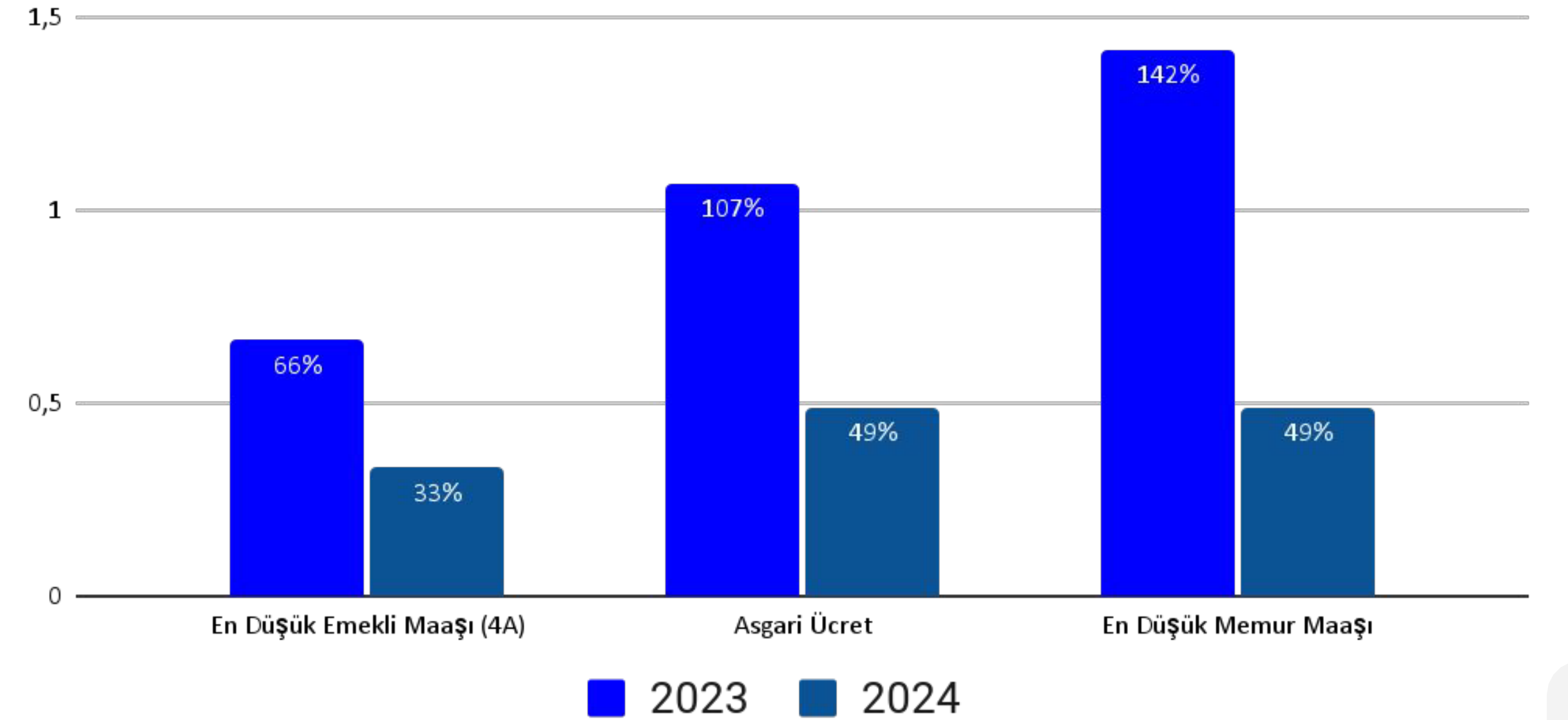
Emekli Maaşı

2023 yılında en düşük emekli maaşı, asgari ücretin
neredeyse yarısına denk gelmektedir.

En Düşük (4A) Emekli Maaşının Asgari Ücrete Oranı

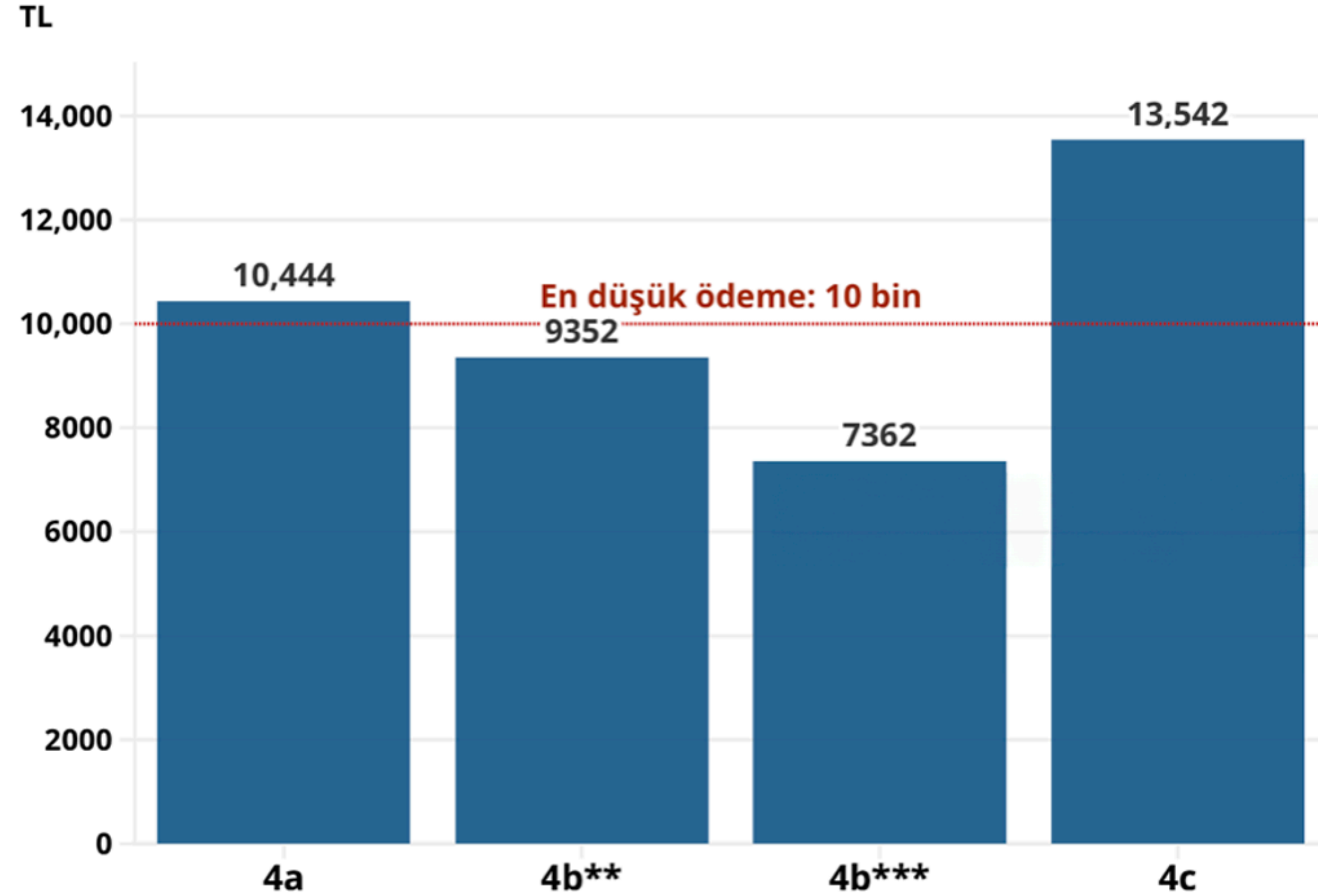
Maaş Zamlarının Karşılaştırılması (SGK)

* Zam oranları hesaplanırken yıl sonları dikkate alınmıştır.

Emekli Maaşı

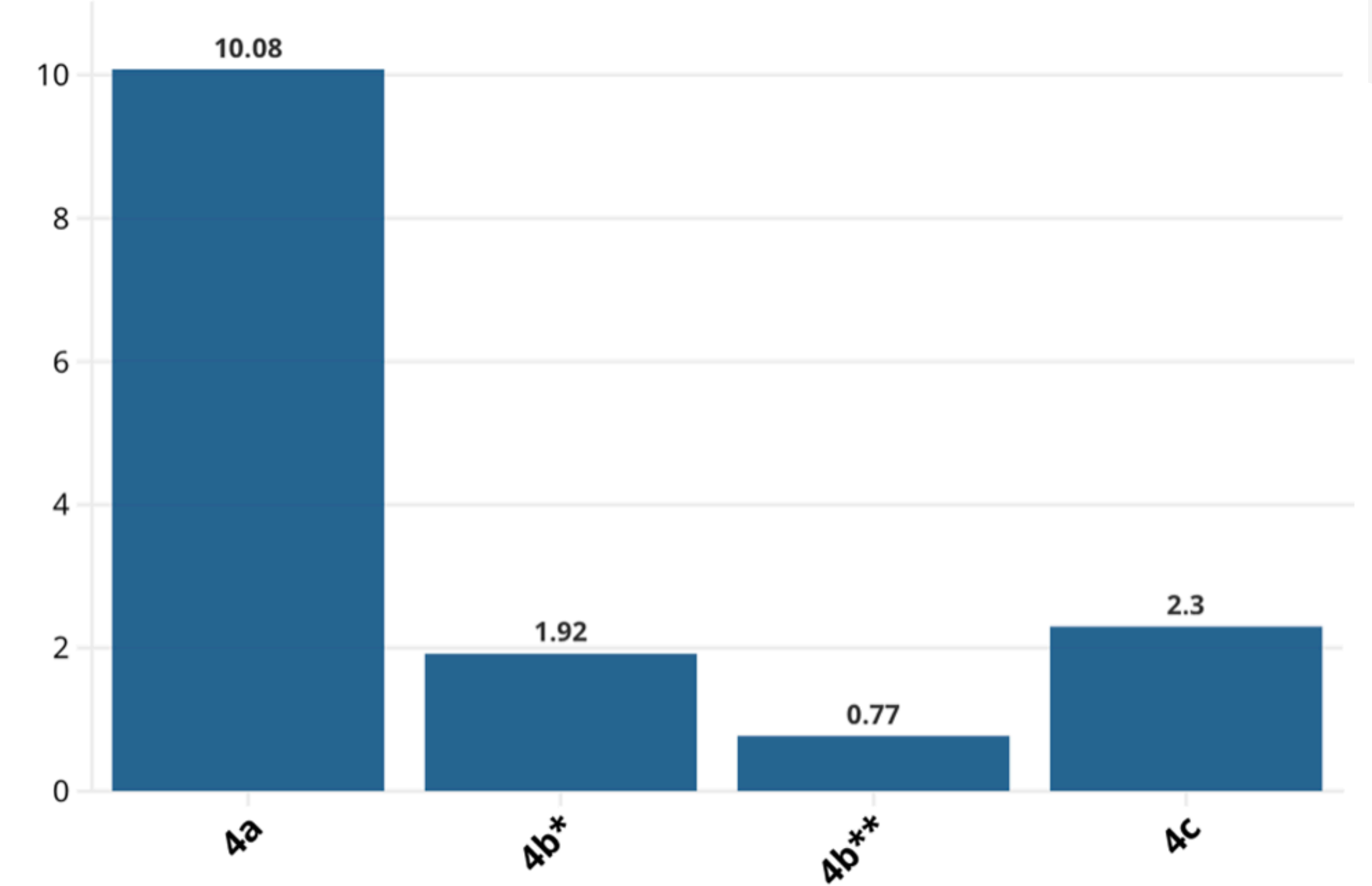
En düşük emekli kök aylıkları (Ocak 2024*)

Kaynak: SGK (*2023 ikinci yarı maaşlarına yüzde 42.6 zam eklendiğinde) • (**tarım hariç; ***tarım)

Emekli sayısı (Ekim 2023)

Milyon

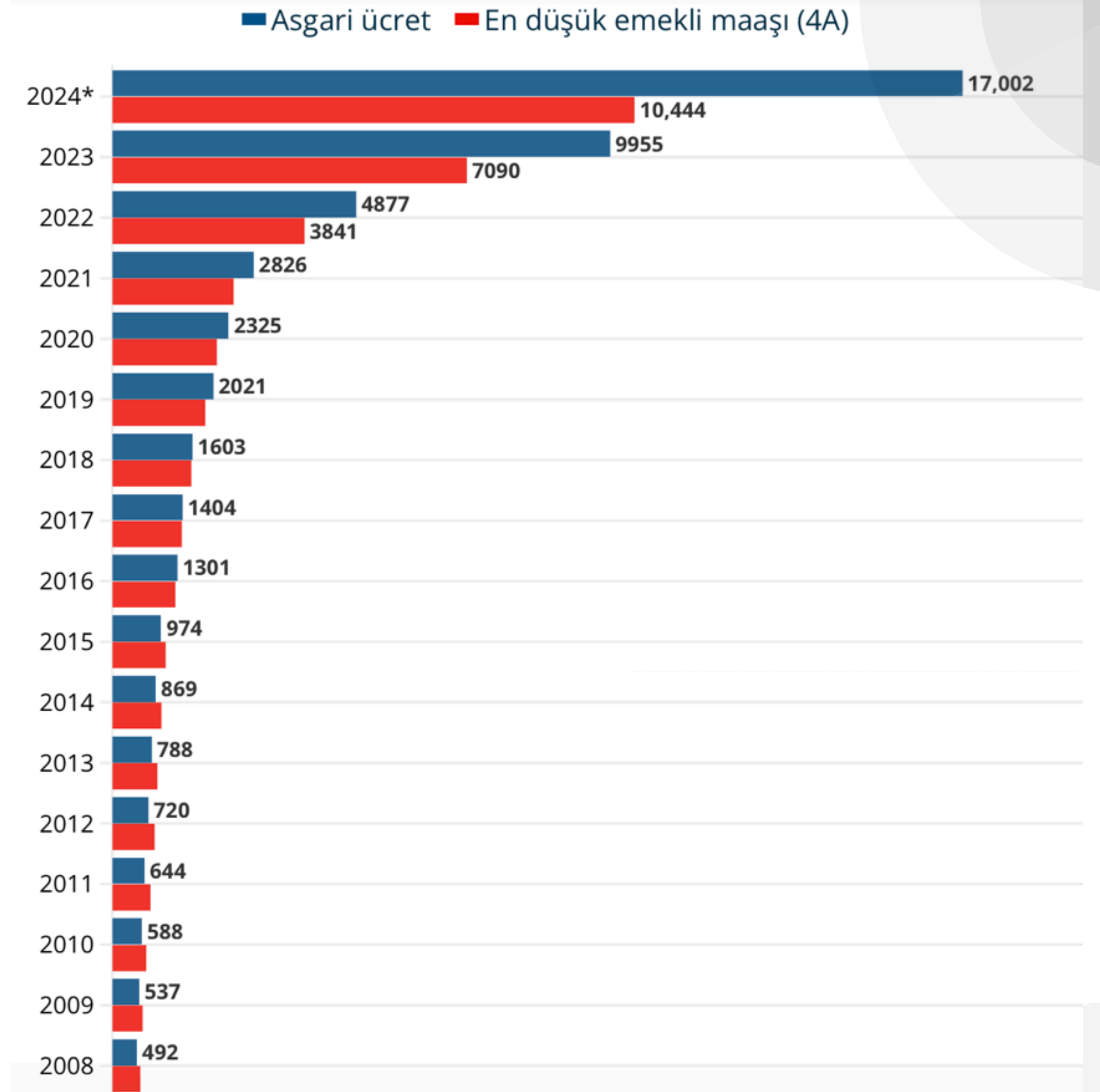

Kaynak: SGK • (*Tarım hariç, **tarım) (Toplam 15 milyon 65 bin 742 dosya. Toplam içinde 4a oranı %66,9; 4b tarım hariç %12,8, 4b tarım %5,1 ve 4c oranı %15.2)

Ekim 2023 itibariyle Türkiye’de toplam 15 milyon 65 bin 742 emekli bulunuyor.

Emekli Maaşı

Asgari ücret ve 4a en düşük emekli maaşı

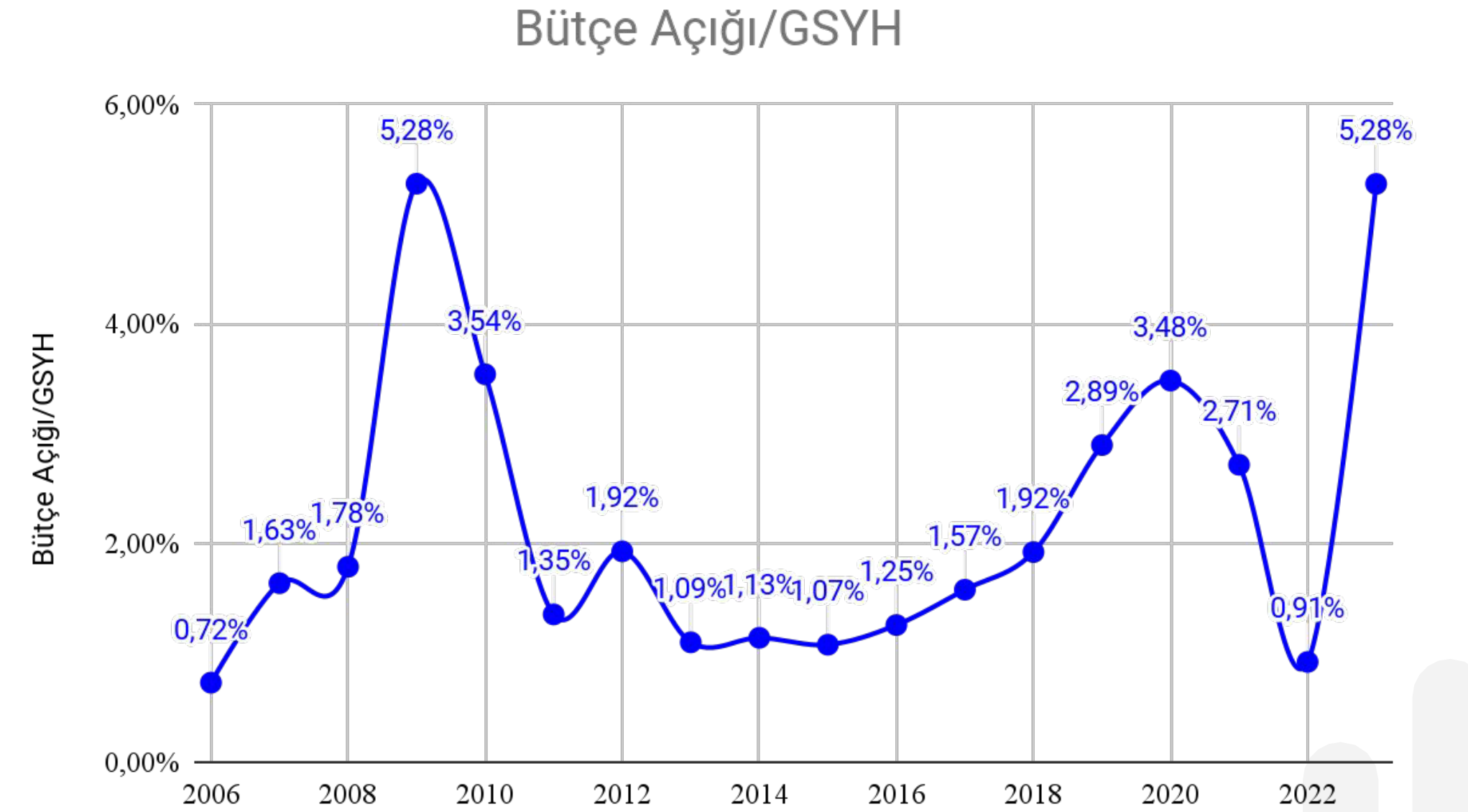
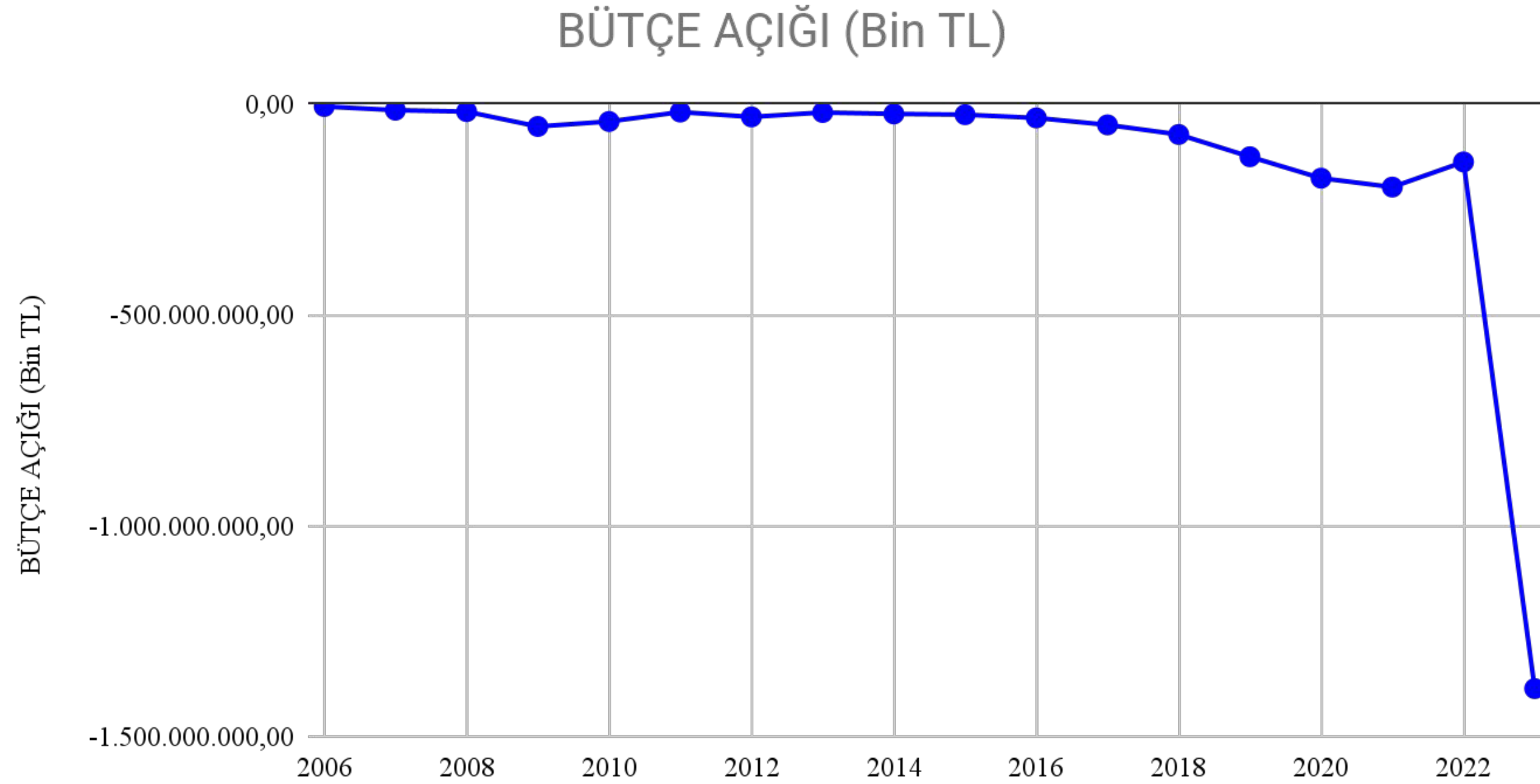

Bütçe Açığı

Milli gelire oranla bütçe açığı 20 yılın zirvesinde

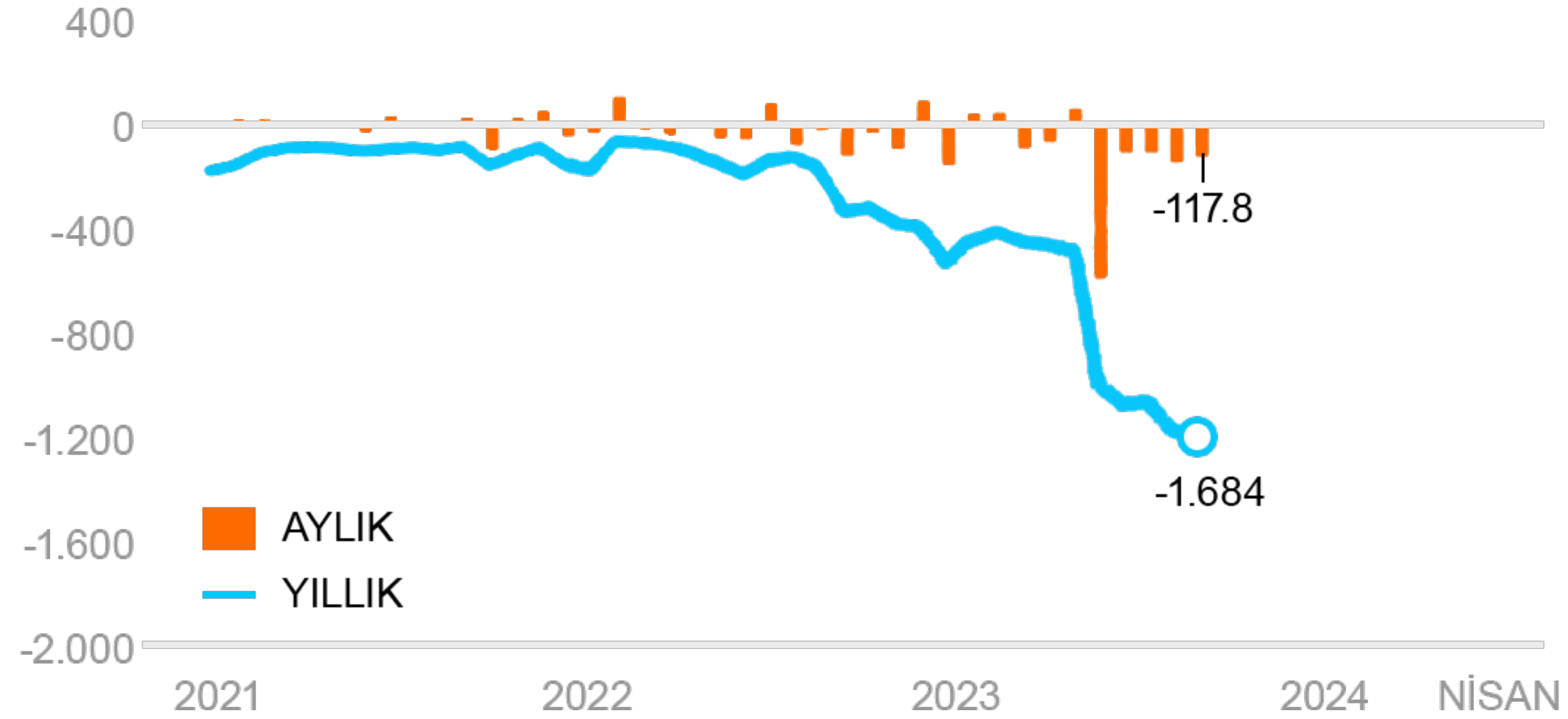
Bütçe, 2023 yılında 1,37 trilyon TL açık verdi.

Bir önceki yıla göre 9,6 kat arttı.

Bütçe Açığı

BÜTÇE AÇIĞI 4 AYDA 700 MİLYAR LİRAYA YAKLAŞTI

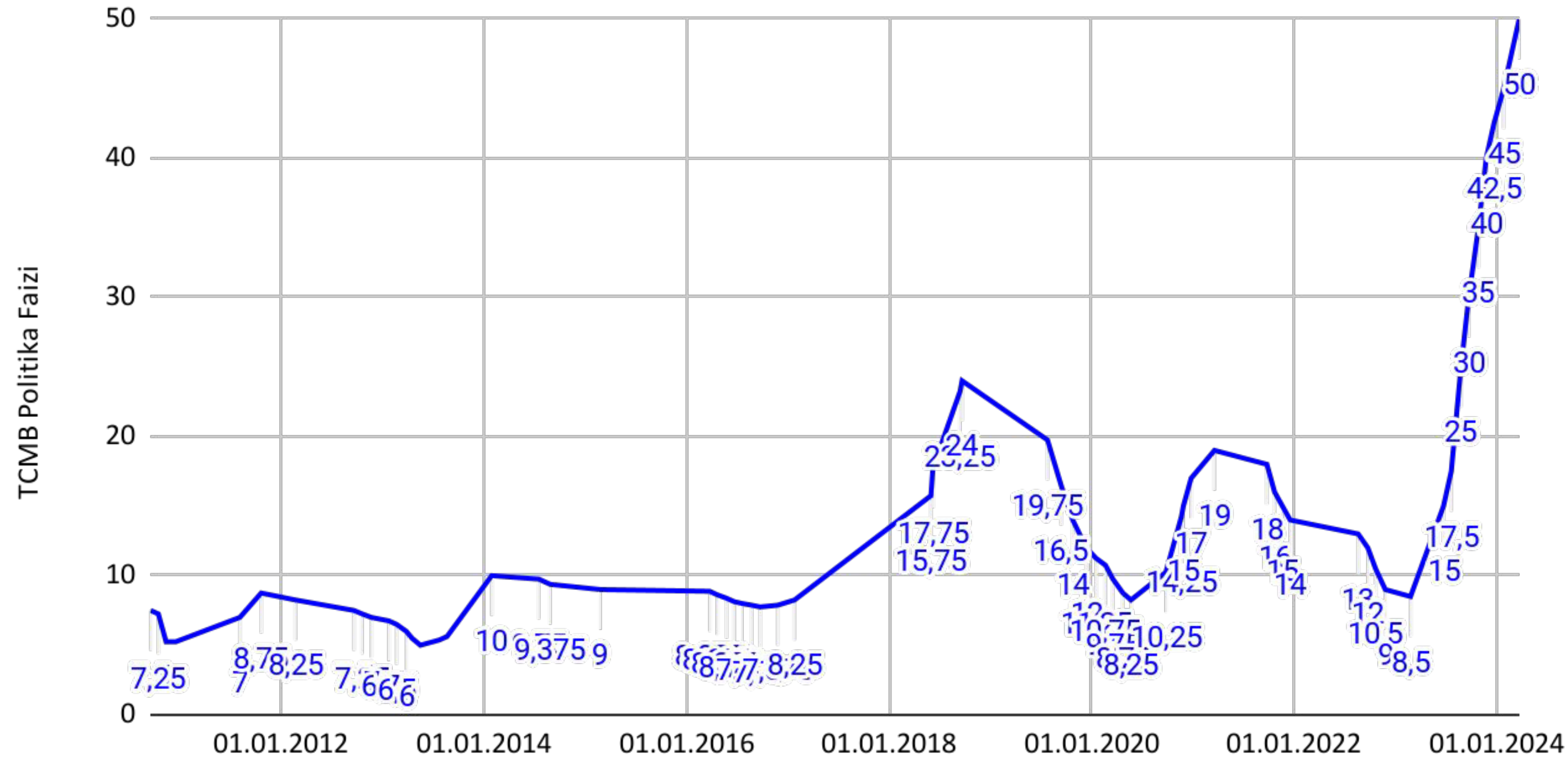

KAYNAK: HMB, MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ, MİLYAR TL

Merkez Bankası Faiz Oranları

Merkez Bankası, 2023 seçimlerinden önce
%8,5 olan politika faizini
%50'ye kadar yükseltti.

TCMB Politika Faizi-Tarih

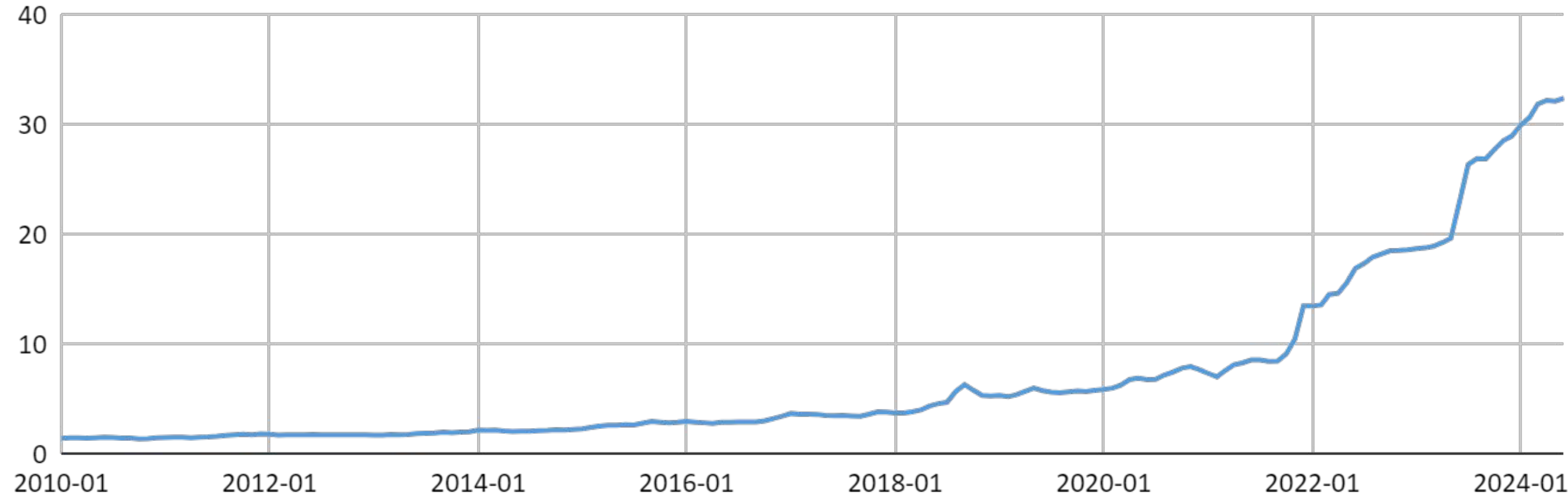

USD/TL Kuru

Doların alış fiyatı 2010 Ocak ayında 1,47 TL iken; 2023 Haziran ayında 23,06 TL'ye yükselmiştir.

Son 1 yıl içinde 32,46 TL'ye yükselen dolar, TL karşısında %40,7 değerlenmiştir.

Dolar/TL (TCMB)

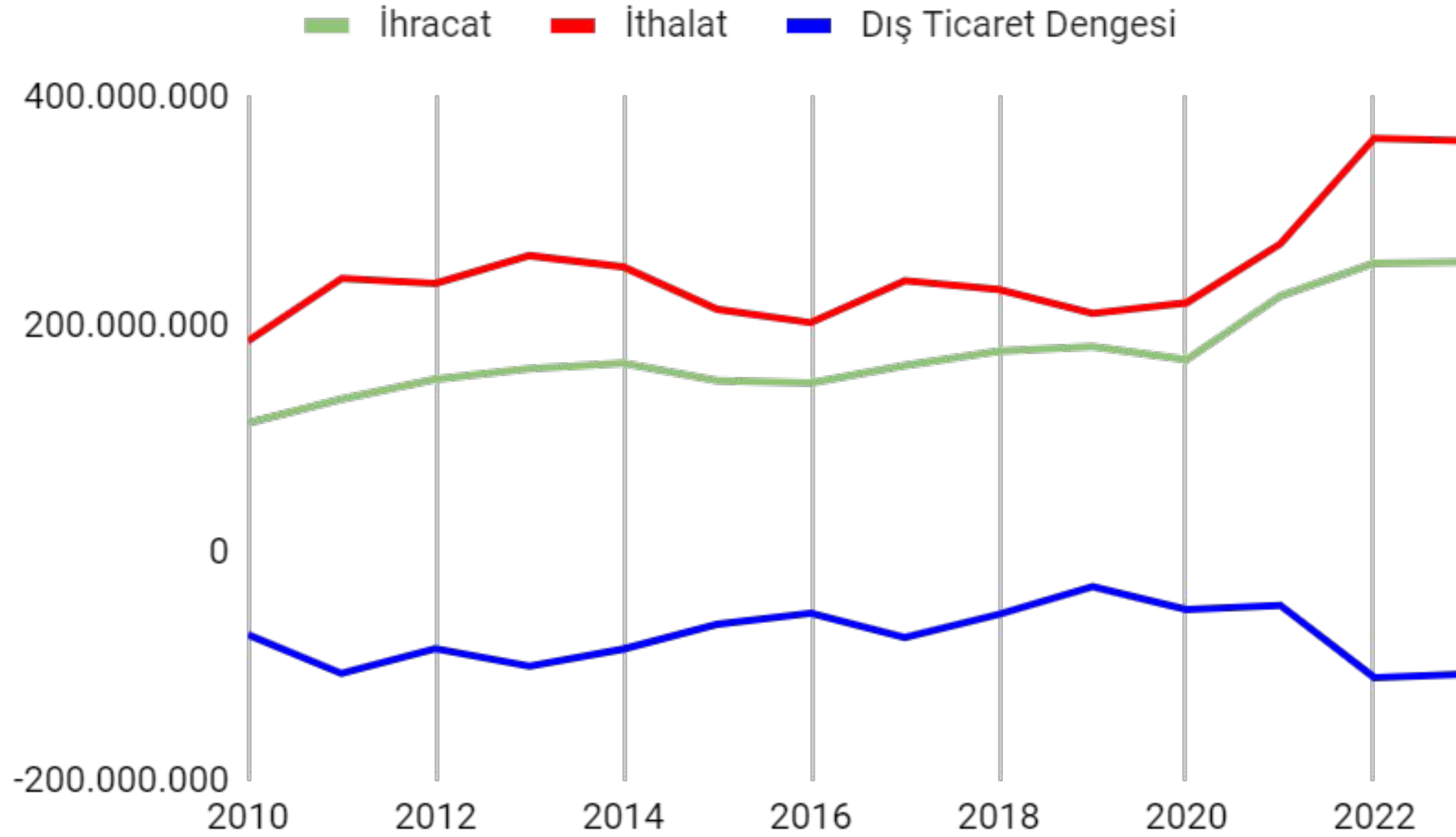

Dolar kuru Haziran 2023'te alış fiyatı 23,06 iken Temmuz 2024'te 32,84'e yükselmiştir.

Dış Ticaret

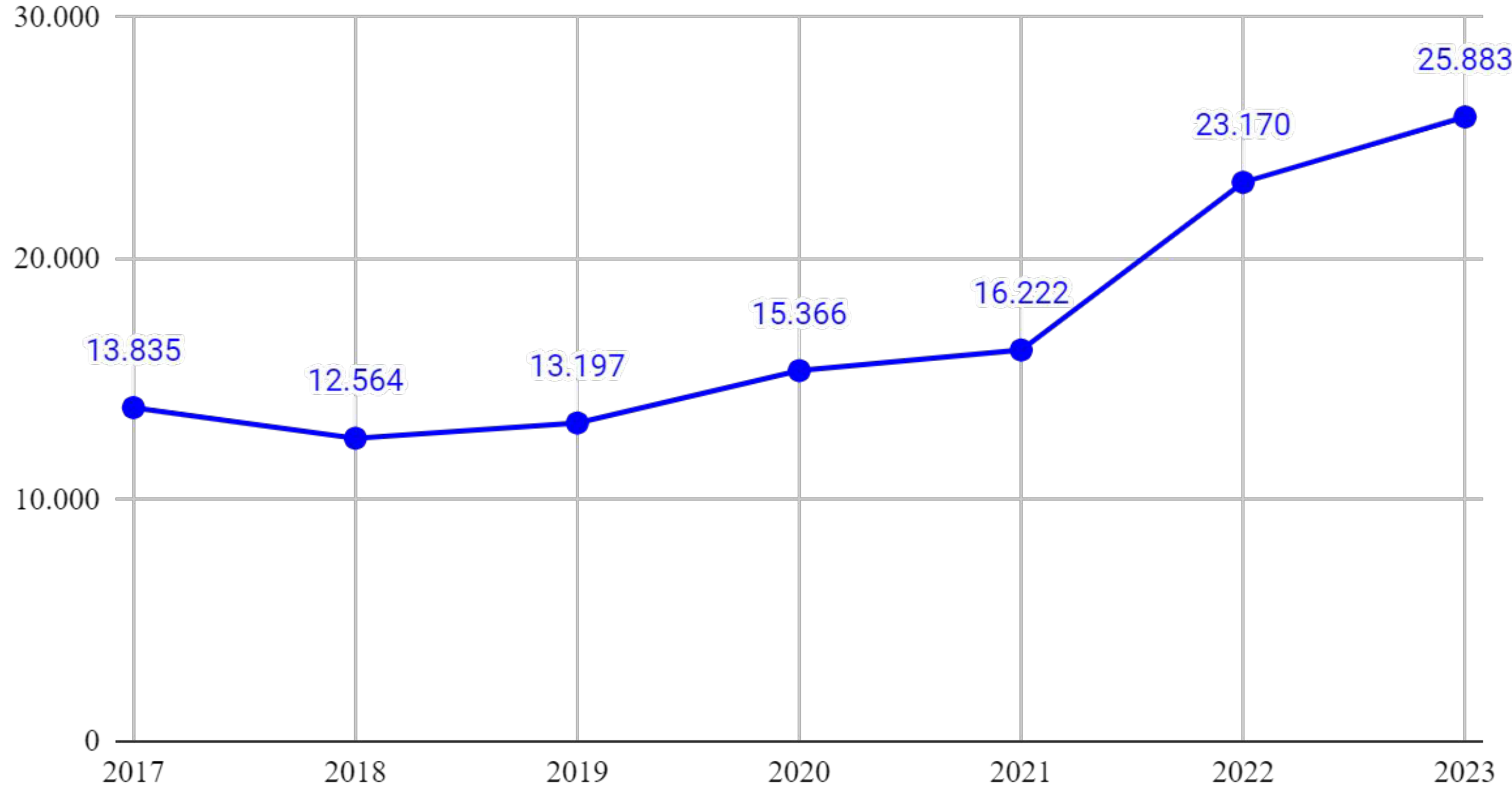
Dış ticaret dengesi
bir önceki yıla aynı kaldı.

Dış Ticaret

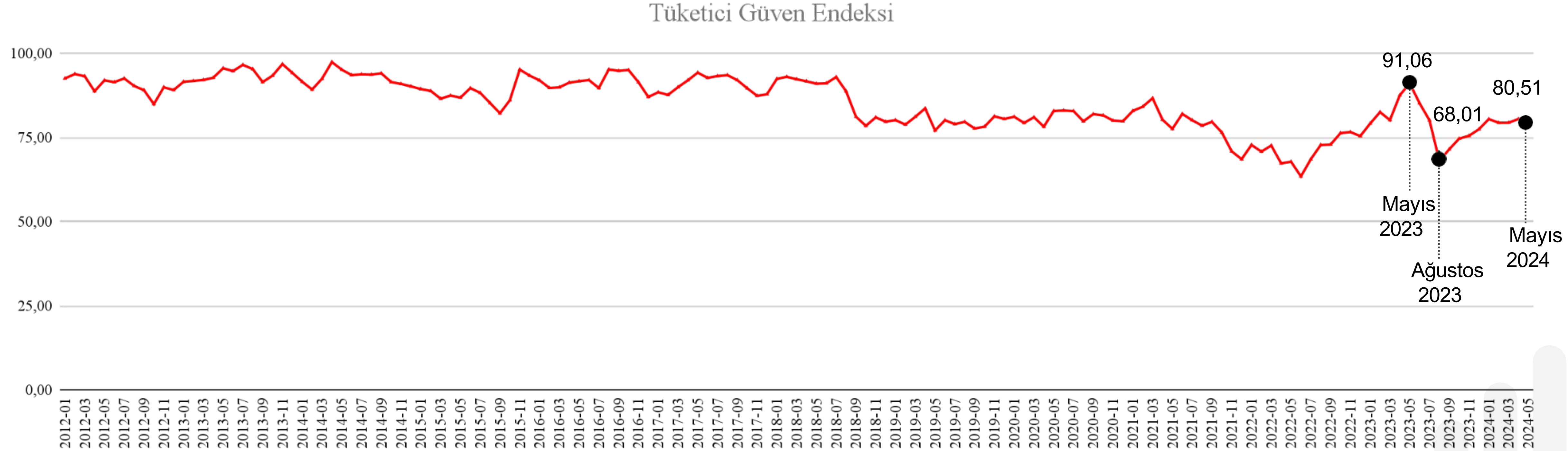
2024'ün ilk 5 ayında kurulan şirket sayısı,
geçen yılın aynı dönemine göre
%15,1 azaldı.

Kapanan Şirket Sayısı

Tüketici Güven Endeksi

Genel seçim öncesi 91,06 olan tüketici güven endeksi
Ağustos 2023'te 68,01'e kadar düşmüş olup
Mayıs 2024'te 80,51'dir.

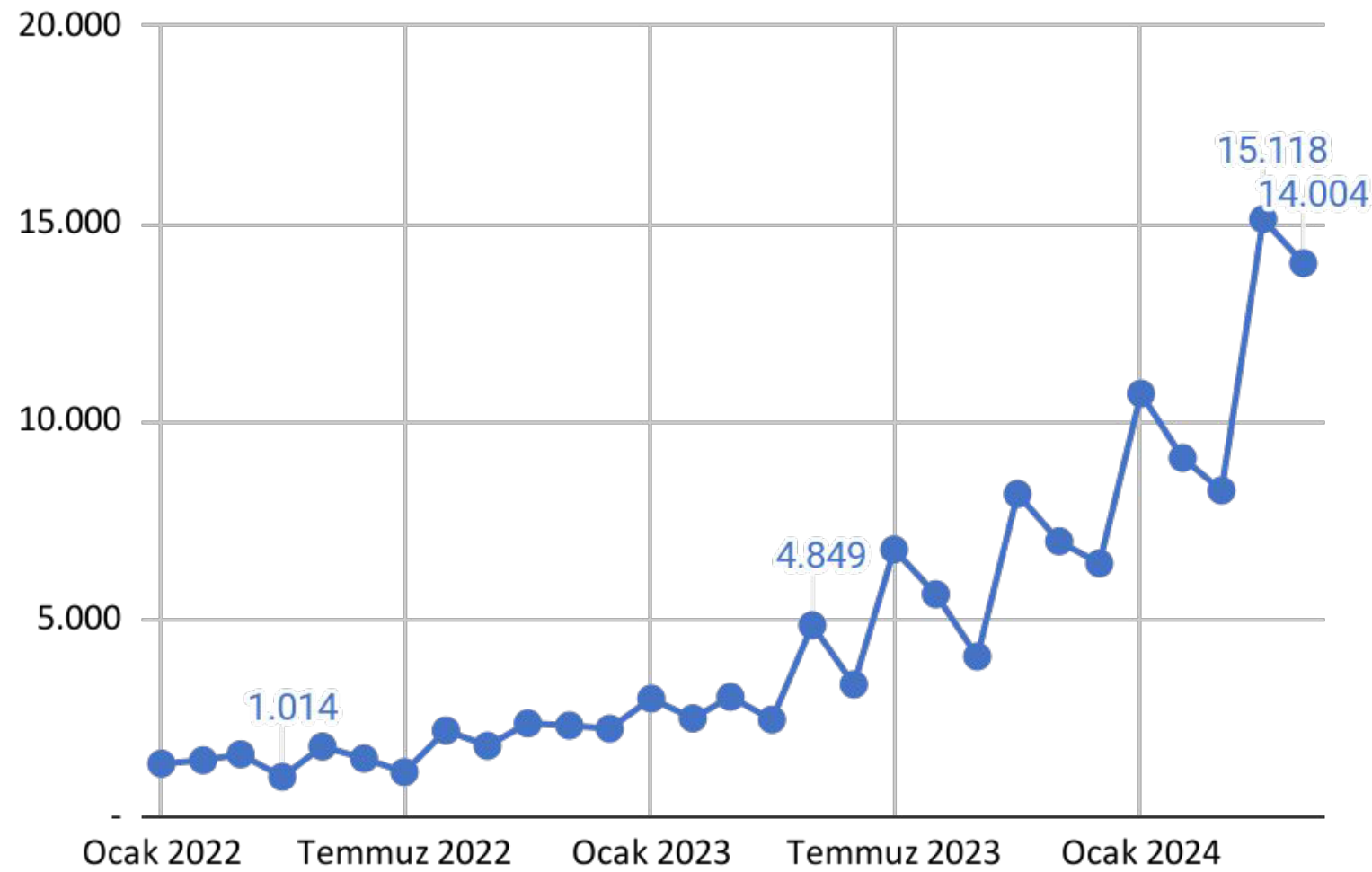

Bankalara İbrahim Edilen ve Karşılıksız İşlemi Yapılan Çek Bilgileri

Mayıs 2023'te 4,8 milyar TL olan karşılıksız çek tutarı, Mayıs 2024'te yaklaşık 3 katına çıkarak 14 milyar TL'ye yükseldi.

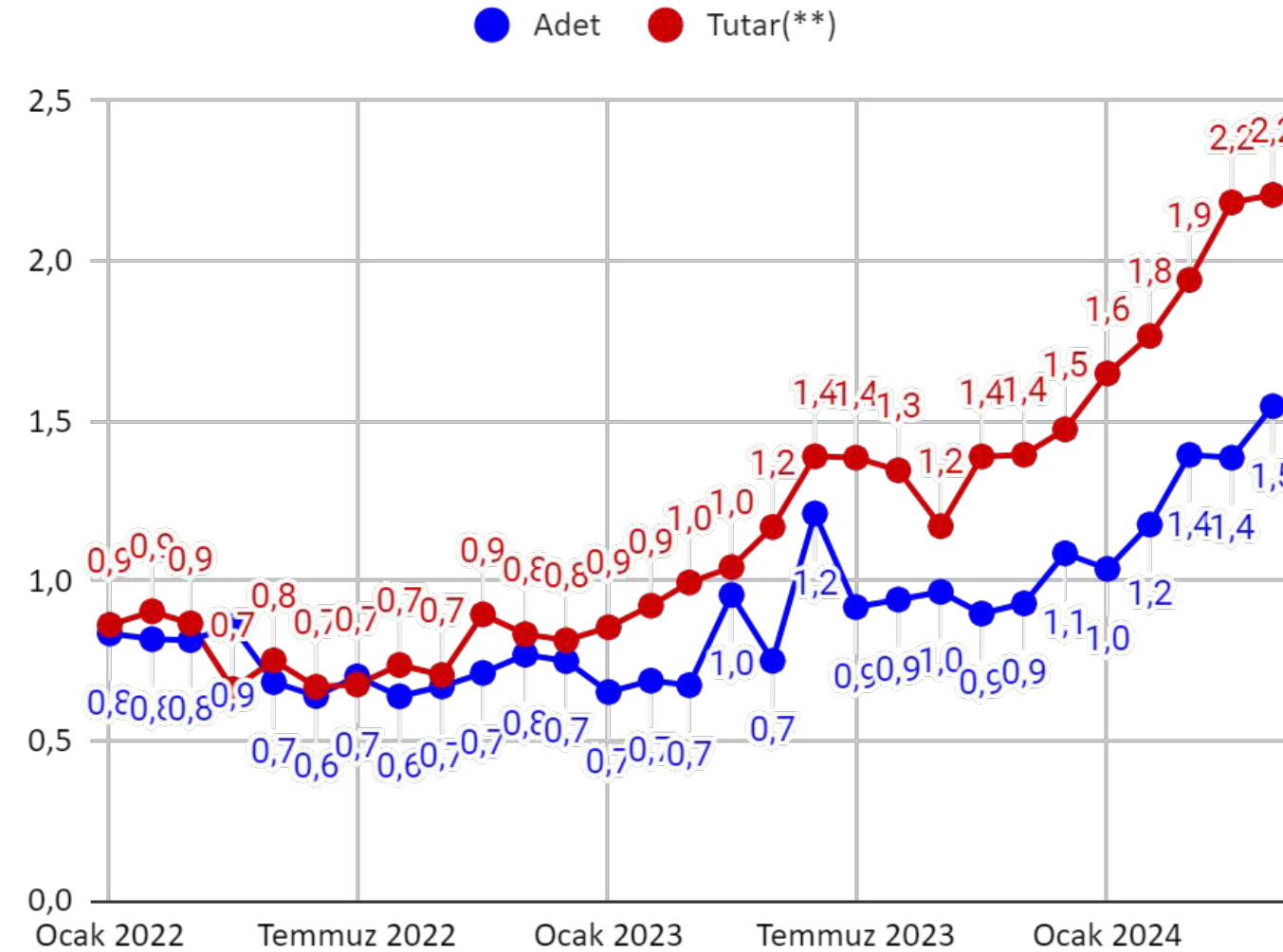
Karşılıksız İşlemi Yapılan Çekler Tutar (Milyon TL) - Ay (Türkiye Bankalar Birliği)

Mayıs 2022: 1.7 Milyar TL
Mayıs 2023: 4.8 Milyar TL
Mayıs 2024: 14 Milyar TL

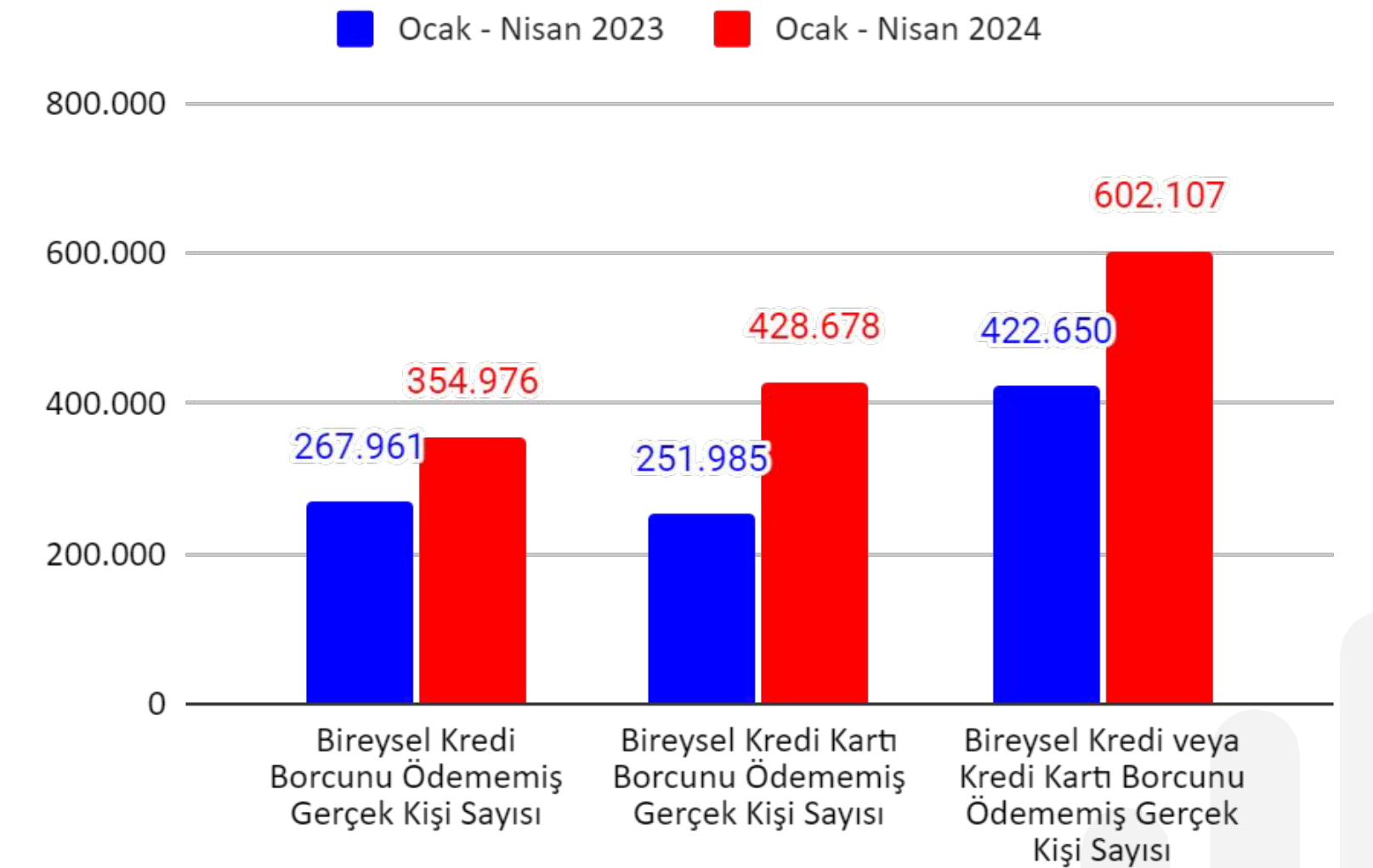
Bankalara İbrahim Edilen ve Karşılıksız İşlemi Yapılan Çek Bilgileri

Mayıs 2022: %0,8
Mayıs 2023: %1,2
Mayıs 2024: %2,2

Negatif Nitelikli Bireysel Kredi ve Kredi Kartı (Ocak-Nisan, Türkiye Bankalar Birliği)

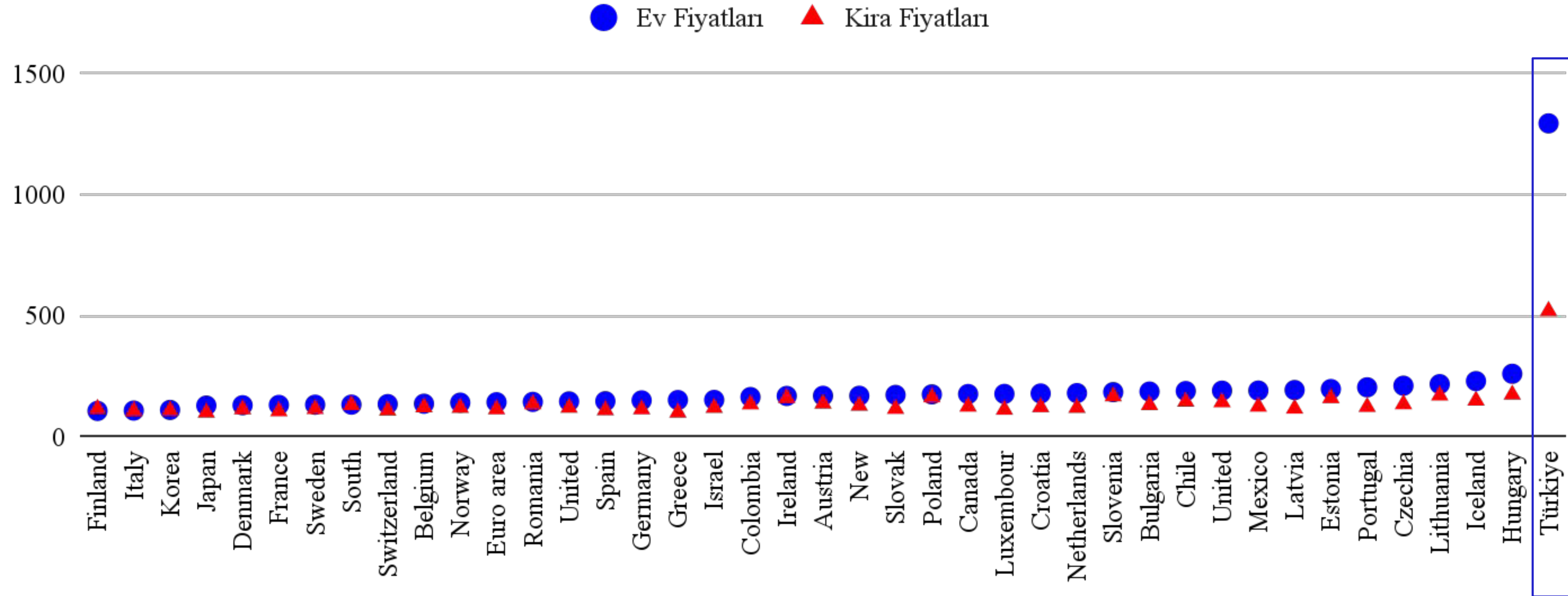
Kredi Borcu: %32.5 artış Kredi Kartı Borcu: %70.1 artış
Kredi veya Kredi Kartı Borcu: %42.5 artış

Konut Piyasası

Dünya ortalaması 1,77 kat artarken
Türkiye’de konut fiyatları 12,9 kat arttı.

OECD Konut Fiyat Endeksi (2015 Temel Bazlı - 2023 4. Çeyrek)

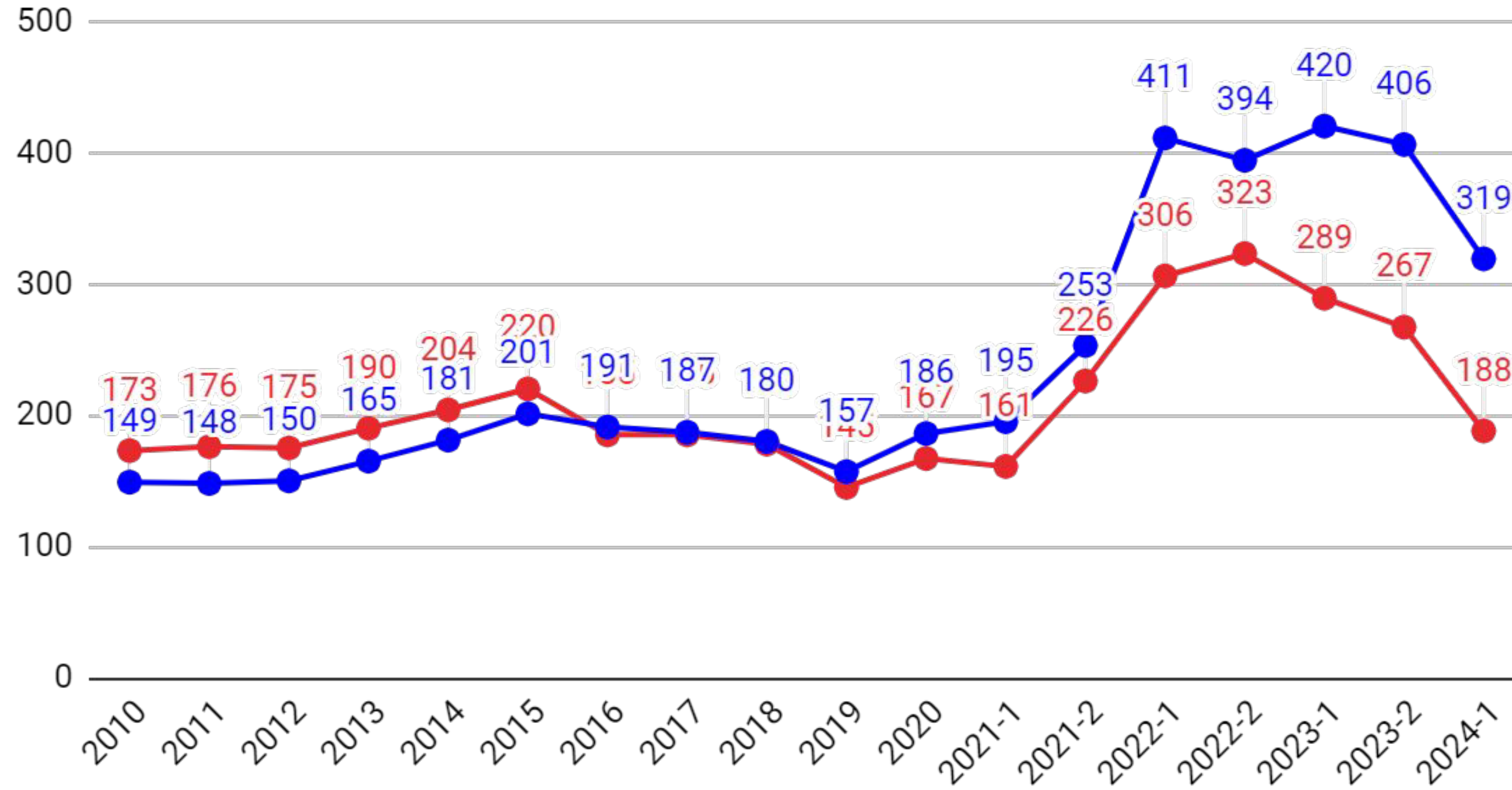

Konut Piyasası

Emekli aylığı ile 100 m2 konut
319 ayda alınmaktadır.

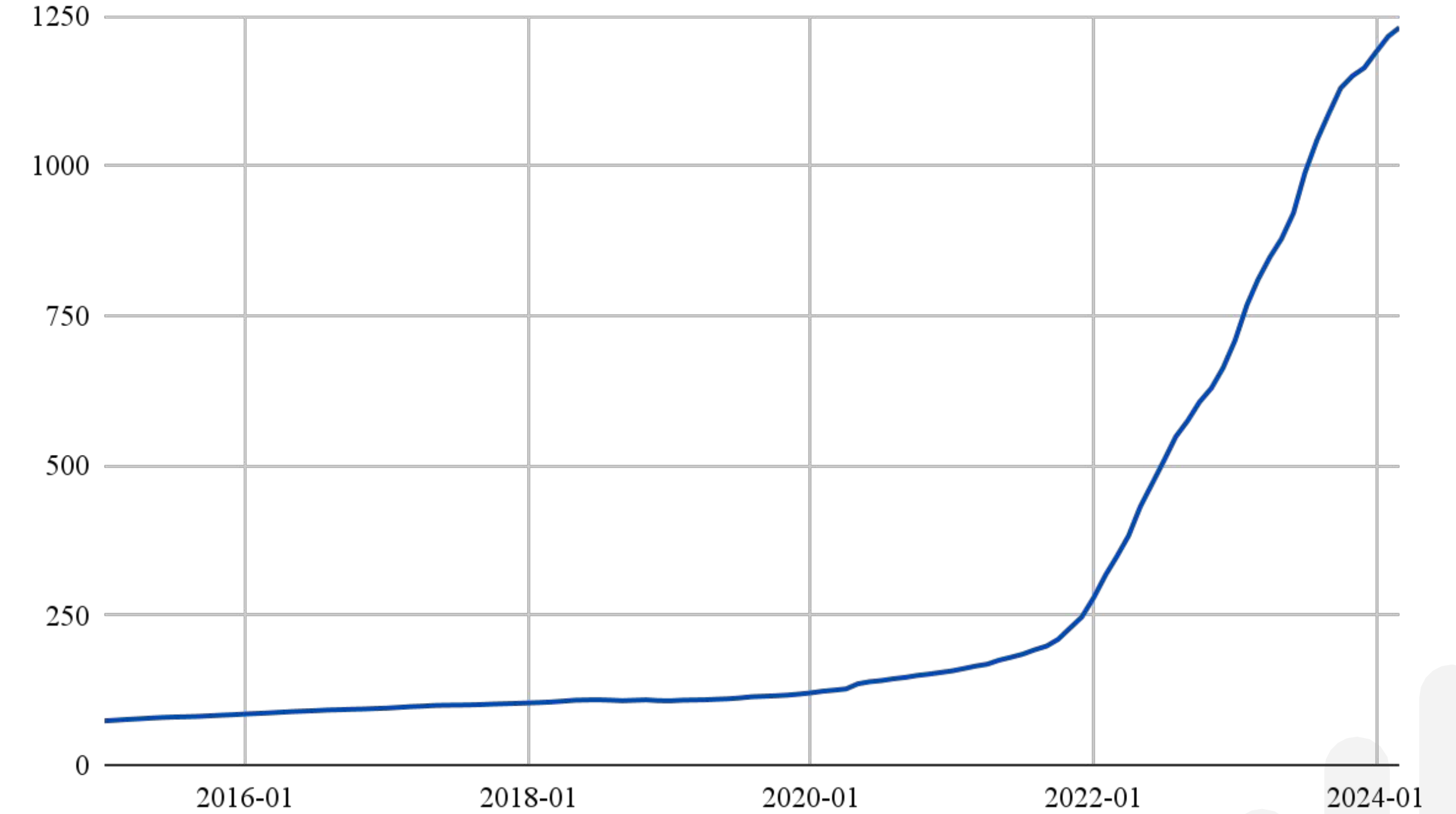
Asgari Ücret ve Emekli Aylığı ile 100 m2 Konut Alma - Aylık

● Asgari Ücret Konut Alma ● Emekli Aylığı ile Konut Alma

Konut fiyat endeksi genel seçim
sonrası **%40,1** artmıştır.

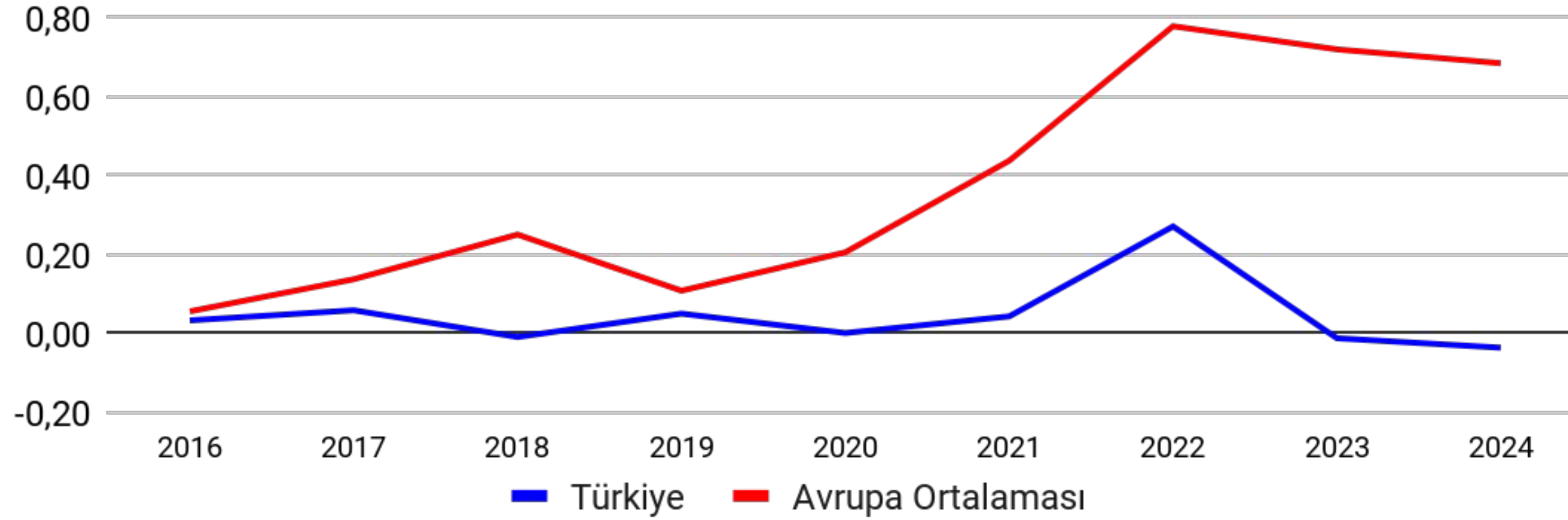
Konut Fiyat Endeksi (TCMB)

Gıda Fiyatları

Bu yıl, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) yıllık değişim oranının **son 15 yılda en yüksek olduğu yıl olmuştur.**

Avrupa ve Türkiye Gıda Enflasyonu Oranları

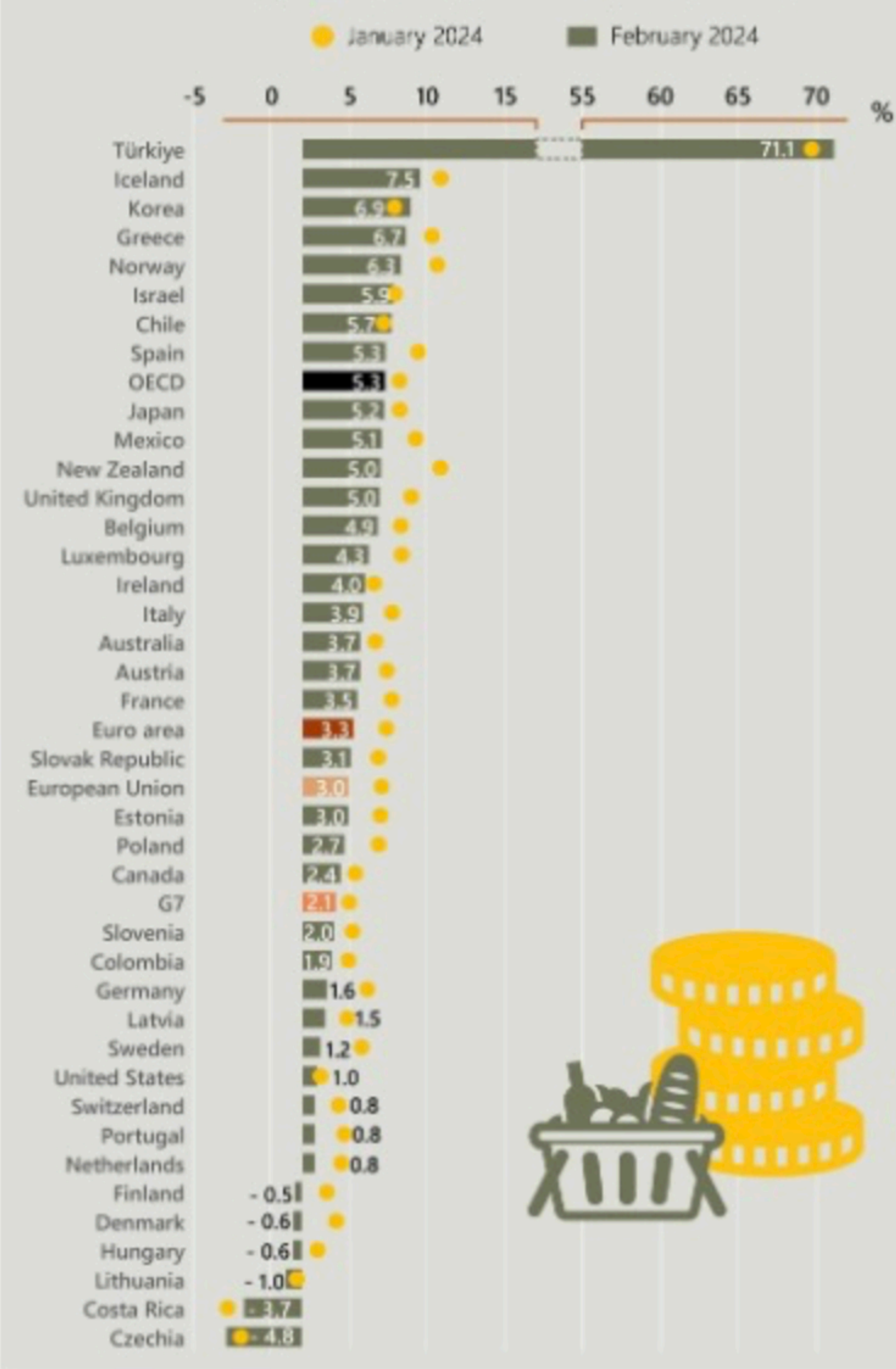
OECD - Gıda Enflasyonu	
Türkiye	71,1
Norveç	6,3
Kore	6,9
Meksika	5,1
Birleşik Krallık	5,0
Fransa	3,5
Almanya	1,6
Letonya	1,5
Portekiz	0,8

OECD 2024 yılı Ocak-Şubat ayı Gıda Enflasyon verileri

Gıda Fiyatları

Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü'nün (OECD) 2024 yılı Ocak ve Şubat ayı gıda enflasyonu raporuna göre Türkiye yüzde 71,1'le 38 OECD üyesi ülke arasında ilk sırada yer alıyor.

- Türkiye ile 2. sırada yer alan İzlanda arasında 63,6'lık bir fark bulunuyor.
- OECD üyesi ülkelerin ortalaması 5,3; Avrupa ülkeleri ortalaması 3,3; Avrupa Birliği üyesi ülkelerin ortalamaları ise 3,0.
- Ülkelerin enflasyon toplamaları 99.5 iken Türkiye bu toplama işlemine dahil olduğunda sonuç 170,6'ya çıkıyor.
- Yani 37 ülkenin gıda enflasyonu toplamı Türkiye'deki gıda enflasyonundan sadece 24,8 puan fazla.

Uluslararası Endeksler

Demokrasi

Freedom House'un özgürlük endeksi
çalışmasına göre
**Türkiye “özgürlüğün olmadığı ülkeler”
kategorisine girmiştir.**

Türkiye 2023 ve 2024 yıllarında siyasi haklar açısından 210 ülke ve bölge arasında 50 puan üzerinden 17 puanla sondan 86. olmuş, sivil özgürlüklerde ise 60 puan üzerinden 16 puan alarak 67. olmuştur.

Basın ve İfade Özgürlüğü

43 gazeteci ve medya çalışanı
AIHM tarafından geçerli sayılmayan
Cumhurbaşkanı'na hakaret suçlamasıyla
tutuklu bulunuyor.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ile Avrupa Konseyi öncülüğünde kurulan uluslararası seçim gözlem heyeti, kamuya ait yayın kuruluşu olan TRT'nin iktidar partisini ve adaylarını kayırdığını ve seçim propaganda sürecinde yanlı yayın yaparak AKP'ye haksız bir avantaj sağladığını belirtmiştir.

Basın ve İfade Özgürlüğü

- 2002 yılında Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde Türkiye 99'uncu sırada yer alırken, 2023 yılında önceki yıla göre 16 sıra gerileyerek 180 ülke içerisinde **165'inci** sıraya geriledi
- Geçen bir yıllık süreçte en az 55 gazeteci cezaevine kondu
- Mayıs ayı itibariyle **16 gazeteci**, gazetecilik faaliyetleri nedeniyle **tutuklu veya hükümlü** olarak cezaevinde

Basın ve İfade Özgürlüğü

“Verilerle Dezenformasyon Suçu” kapsamında
(Ekim 2022- Nisan 2024);

- 40 gazeteciye toplamda 46 soruşturma açıldı
- 10 gazeteci gözaltına alındı, 4 gazeteci tutuklandı

Basın ve İfade Özgürlüğü

AKP'li Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'a hakaret 'suç'undan halkın neredeyse bütün kesimleri payını alıyor!

- TCK'de, "devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçları" tanımlayan ancak AKP'li yıllarda, **muhalefeti cezalandırma aracı haline** gelen 299 ve 301'inci maddeleri kapsamında **2023'te yargılanan kişi sayısı, 15 bin 791.**
- Yargılanan sanıklardan bin 602'si hakkında mahkumiyete hükmedildi.

Basın ve İfade Özgürlüğü

- Yalnızca **2023'te**, “Cumhurbaşkanına hakaret” ve “Hükümeti aşağılama” suçlamasıyla **6 bin 879 kişi** ceza mahkemelerinde hakim karşısına çıkarıldı
- 2023 yılında, **18 yaşın altında 552 çocuk** hakkında Cumhuriyet başsavcılıklarında TCK 299-301 maddeleri kapsamında **toplam 673 dosya** açıldı.

Basın ve İfade Özgürlüğü

RTÜK kararları ifade özgürlüğünün önünde engel!

- 2023 yılında **televizyon ve radyolara toplam 625 ceza** kesen RTÜK'ün bu cezalarının mali karşılığı **81 milyon 901 bin TL** oldu. Halk TV, Tele 1 ve Now TV en çok ceza alan televizyon kanalları oldu.
- RTÜK tarafından **basın yayın kuruluşlarına gazetecilik faaliyetleri nedeniyle 38 ayrı idari para cezası** karar verildi, toplamda **40.744.956,00 TL idari para cezası** kesildi.
- **16 defa yayın durdurma** kararı verildi.

Basın ve İfade Özgürlüğü

2023'te cemaat ve tarikatların adının karıştığı 221 habere erişim engeli!

Free Web Turkey 2023 İnternet Sansürü Raporu'na göre

- 2023 yılında **219 bin 59 URL'ye (web sitesine) erişim engeli** getirildi.
- Erişim engeli getirilen URL'lerin **221 tanesi** ise cemaat ve tarikatların adının karıştığı haberlere ait.
- 5.881 haber ile en çok "**yolsuzluk ve usulsüzlük**" konularındaki haberler engellendi.
- Bu haberler içinde **3.192 haberde "kamu görevlilerinin" ilgili suçu işlediği** öne sürülüyordu.
- "**Kadın ve çocuklara karşı işlenen suçları**" kapsayan 2.256 haber erişim engeline takılırken, "örgütsel suçlar" konusunda engellen haber sayısı ise 1.733 oldu.

Basın ve İfade Özgürlüğü

- Bu haberler içinde **3.192** haberde "**kamu görevlilerinin**" ilgili suçu işlediği öne sürülüyordu.
- "**Kadın ve çocuklara karşı işlenen suçları**" kapsayan 2.256 haber erişim engeline takılırken, "örgütsel suçlar" konusunda engellenen haber sayısı ise 1.733 oldu.
- Engellenen 14 bin 680 haberin 5.150'si "**kamu görevlileri**" ile ilgili olurken, **AKP'ye yakın kişi ve organizasyonlara** ilişkin 2.575 haber engellendi.

İklim Değişikliği Performans Endeksi

**Türkiye uluslararası İklim Değişikliği
Performans Endeksine göre 2015
yılından bu yana 63 ülke içinde 50.
sıradan 56. konuma düşmüştür.**

İklim Değişikliği Performans Endeksine göre Türkiye 2023 yılında 63
ülke içinde 47. iken 2024 yılında ise 56. konuma gerilemiştir. Türkiye
sera gazı emisyonlarında 2023 yılında 33. sıradan 2024 yılında 43.
sıraya düşmüştür.

Deprem ve Kentsel Dönüşüm

Kentsel Dönüşüm Vaatleri

Türkiye Yapısal Risk Analizi Projesi'ni İstanbul'dan başlatacağız. Özellikle 1999 öncesi inşa edilen tüm binaların risk analizini yaptırmalarını zorunlu hale getireceğiz. Öncelikle Marmara Bölgesinden başlamak üzere deprem tehlikesinin yüksek olduğu illerde yıllık süre içerisinde tespitler

TOKİ Vaatleri

Kampanyalar hedeflerin çok uzağında kalmış ve durma noktasına gelmiştir.

2019: 2023 Yılına Kadar 250 Bin Konut

Şubat 2023'te Bakan Kurum tarafından yapılan açıklamada 250 bin Sosyal Konut Projesi kapsamında 50 bin konutun tamamlandığı, 147 bin konutun inşaatına devam edildiği dile getirilmiştir.

Bu durum 2023 yılına kadar teslim edilmesi planlanan konut sayısının yalnızca %20'sinin tamamlandığını göstermektedir.

İlk Evim İlk İş Yerim

2022'de başlatılan ve 2 yıl sürmesi planlanan kampanyanın ilk etabında 250 bin konutun tamamlanması hedeflenmektedir. Projeye toplam 8 milyon başvuru yapılmıştır.

2022 yılında İlk etapta 17 ilde 5 bin 615 konutun temeli atılmıştır.

En son haber Ocak 2023'te hak sahiplerinin belirlenmesi üzerinedir.

Yarısı Bizden

İlk yıl 200 bin, rezervde 100 bin 5 yıl içinde 1 milyon bağımsız birimin dönüşümü
Kampanyanın ilerleyiş süreci hakkında **en güncel açıklama 2023 Aralık ayında** Bakan Özhasseki tarafından "350-400 bin konutu 'Yarısı Bizden' kampanyasıyla yapıyoruz." şeklinde yaklaşık bir veri sunularak yapılmıştır.
İstanbul'da 1 milyona yakın konutun dönüşümünün hedeflendiği proje kapsamında, "Yarısı Bizden" kampanyasında yüzde 100 anlaşma sağlanan İstanbul'da 100 binadaki 500'den fazla vatandaş ile ilk sözleşmeler imzalanmıştır. (25 Mart 2024)

TOKİ Mevcut Durum

2002 SONRASI

(Mayıs 2023 - Mayıs 2024)

TOPLAM
TEMELİ ATILAN

1.054.525
KONUT

TOPLAM
TAMAMLANAN

946.139
KONUT

SON 1 YILDA

(Mayıs 2023 - Mayıs 2024)

TÜRKİYE'DE
TEMELİ ATILAN

82.585 KONUT

İSTANBUL'DA
TEMELİ ATILAN

5.233 KONUT

TOKİ DEPREM BÖLGESİ

DEPREM BÖLGESİ VAAT

TOPLAM

İLK BİR YIL

650 BİN KONUT

319 BİN KONUT

DEPREM SONRASI

TEMELİ ATILAN

TESLİM EDİLEN

147.308 KONUT

19.547*

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI 6 ŞUBAT 2024 AÇIKLAMASI: TAMAMLANAN 76 BİN KONUT

Teşekkürler

Doç.Dr. *Gökhan*
GÜRAYDIN
İSTANBUL MİLLETVEKİLİ - CHP GRUP BAŞKANVEKİLİ

